

Inderøy kommune - strateginotat for økonomiplanperioden 2023-2026

Innledning	2
Satsinger i kommuneproposisjon 2023 – En nyskapende og bærekraftig kommunesektor	2
Økonomiske vurderinger av kommuneproposisjon 2023	12
Inderøy Kommunen sine overordnede mål og strategier.....	15
Økonomiske mål og prognose for 2022	19
Rammer i økonomiplan 2023-2026	19
Økonomisk bærekraft for perioden 2023-2033.....	21
Arbeid med klima	25
Demografiske forhold og utfordringer knyttet til dette	25
Sektorvis beskrivelse av utfordringsbilde for perioden 2023-2033.....	29
Oppvekst og kultur.....	29
Helse og omsorg.....	33
Plan, Landbruk og Kommunalteknikk (PLK)	37

Innledning

Strateginotatet er første dokument i arbeidet med årsbudsjett 2023 og økonomiplan 2023-26. I strateginotatet belyser Kommunedirektøren endringer i rammebetingelser og utfordringsbilde både på kort og lang sikt. Dette skal danne grunnlag for kommunestyret til å fastsette økonomiske mål og handlingsregler, samt gi styringssignaler for det videre budsjettarbeidet.

Satsinger i kommuneproposisjon 2023 – En nyskapende og bærekraftig kommunesektor

Innovasjon

Samarbeidsavtale med KS om innovasjon og bærekraftsagendaen

KS og daværende Kommunal- og moderniseringsdepartementet inngikk våren 2021 en samarbeidsavtale om innovasjon og oppfølging av bærekraftsagendaen. Avtalen er videreført under ny politisk ledelse i Kommunal- og distriktsdepartementet, og målet er å bidra til en nytenkende, innovativ og bærekraftig offentlig sektor, som leverer gode tjenester, har høy grad av tillit i befolkningen, og finner nye løsninger på samfunnsutfordringer. Departementet har gitt støtte til flere prosjekter i regi av KS, blant annet til effektkontrakter og KS' Partnerskap for radikal innovasjon.

Statsforvalterens skjønnsmidler

En del av skjønnsmidlene som statsforvalteren forvalter skal gå til å støtte fornyings- og innovasjonsprosjekter i kommunene. Formålet med prosjektskjønnsmidlene er å bedre kommunenes muligheter til å prøve ut nye løsninger og stimulere til lokalt fornyings- og innovasjonsarbeid. Statsforvalteren skal videreformidle resultatene fra prosjektene til andre kommuner, og stimulere til læring og erfaringsutveksling mellom kommunene og på tvers av statsforvalterembetene.

Forsøk i offentlig sektor

Der regelverk er til hinder for innovasjon kan det gjennom forsøk gis unntak fra krav i lov og forskrift. Formålet med forsøk er i likhet med annet arbeid med eksperimentering og innovasjon å utvikle nye og bedre måter å løse oppgavene på i offentlig forvaltning. Forsøksloven gir hjemmel for å igangsette forsøk, og en del andre lover har spesifikke hjemler for å gi unntak fra lovkrav gjennom forsøk. I tråd med samarbeidsavtalen med KS om innovasjon og bærekraftsagendaen (jf. omtalen over), har KS og Kommunal- og distriktsdepartementet etablert en arbeidsgruppe som skal vurdere hvordan man kan få til mer systematisk bruk av forsøk i offentlig sektor. Arbeidsgruppen har blant annet sett på erfaringer fra tidligere frikommuneforsøk i Norden, og de seneste erfaringene med forsøk i Danmark. Danmark har en annen lovregulering av kommunene enn det som er tilfellet i Norge, blant annet når det gjelder grad av kompetansekrav, bemanningsnormer og individuelle rettigheter. Den danske regjeringen har inngått «velfærdsaftaler» med sju utvalgte kommuner, som får fritak fra det meste av lovgivning innen eldreomsorg, grunnskole og barnehagetilbudet. Avtalene er forankret i egne lover om unntak fra regelverk som er vedtatt av Folketinget. Arbeidsgruppen har sett på hvilke forutsetninger som må vurderes for norske forhold, dersom det skal etableres en nasjonal forsøksordning i Norge. Blant forholdene som er vurdert er viktigheten av et godt opplegg for evaluering, hvorvidt man på forhånd skal velge ut enkelte temaer eller eventuelt enkelte lover

som det skal gis fritak innenfor, hvordan kommuner eller statlige virksomheter kan ha fordel av å samarbeide i nettverk, med mer.

Departementet tar med seg vurderingene fra arbeidsgruppen og ser hvordan erfaringene fra Danmark eventuelt kan tilpasses rammene i Norge, for å bidra til fornying og innovasjon i offentlig sektor.

Tillitsreformen

Målet med tillitsreformen er å gi mer velferd og bedre tjenester til innbyggerne. Dette skal regjeringen få til ved å øke tilliten internt i offentlig sektor. Det handler blant annet om å gi mer faglig frihet til førstelinjen og større handlingsrom for kommunale og fylkeskommunale myndigheter. Men tillitsreformen handler også om medbestemmelse, involvering av de ansatte og deres organisasjoner, forbedret styring, organisering og samordning – og om tillitsbasert ledelse. Arbeidet med tillitsreformen er kommet godt i gang i flere departementer, og Kommunal- og distriktsdepartementet har dialog med KS om hvordan kommunesektoren best kan involveres. Det er viktig å få til sentral koordinering, forankring, eierskap og framdrift i departementene for å følge opp problemstillinger som eventuelt ikke kan løses lokalt. Dette gjelder ikke minst problemer som må finne sin løsning på tvers av sektorene og departementene. I arbeidet med tillitsreformen må vi lære av tidligere reformarbeid, for eksempel at vi bør gå skrittvis fram. Det vil være naturlig å knytte dette til blant annet lokalt innovasjons- og fornyingsarbeid.

Digitalisering

Digitalisering og bruk av ny teknologi er en forutsetning for å lykkes med å fornye offentlig sektor. Digitalisering bidrar til å løse utfordringer på nye måter og er et virkemiddel for innovasjon. Kommuner, fylkeskommuner og statlige virksomheter må samarbeide om å utvikle sammenhengende digitale tjenester som dekker behov hos innbyggere, næringsliv og frivillig sektor.

Bredbånd

Bredbånd til alle er et viktig politisk mål for regjeringen. Regjeringens mål er at alle husstander og virksomheter i hele landet skal ha tilbud om høyhastighetsbredbånd i løpet av stortingsperioden, jf. regjeringserklæringen. Det norske samfunnet har aldri vært mer avhengig av gode og robuste nett for fast og mobilt bredbånd. Stadig større verdier legges inn i nettene, på tvers av alle samfunnssektorer. Covid-19-situasjonen har understreket betydningen av gode og robuste nett ytterligere. Bredbåndsteknologi er viktig for å sikre bosetting og sosial utjevning i hele landet. Det er også viktig for digitalisering av en rekke offentlige tjenester, for eksempel innenfor undervisning, skolegang, helse og omsorg, i næringer som havbruk og landbruk, og for industri og næringsutvikling i hele landet.

I Hurdalsplattformen står det at:

«Digital infrastruktur blir avgjørende for å bygge landet videre i fremtiden. Staten må ta et større ansvar for bredbåndsutbygging i områder der det ikke er lønnsomt. Regjeringen mener det er et statlig ansvar at alle i Norge – husstander og bedrifter – har tilgang til høyhastighetsbredbånd.»

Ved utgangen av juni 2021 hadde litt over 90 prosent av husstandene i Norge tilbud om bredbånd med 100 Mbit/s nedlastningshastighet. Bare cirka 86 prosent hadde tilbud om fiber og/eller

oppgraderte kabel-TV-nett, som er i stand til å levere hastigheter på 1 Gbit/s (1000 Mbit/s) eller mer. Dekningen er bedre i tettbygde enn i spredtbygde strøk. I spredtbygde strøk hadde kun 66 prosent av husstandene tilbud om 100 Mbit/s nedlastningsfart.

Regjeringen viderefører hovedprinsippene i bredbåndpolitikken, det vil si en markedsbasert og teknologinøytral politikk. I områder hvor markedet ikke strekker til, vil staten bidra med målrettede tiltak. Staten har tre økonomiske ordninger for økt tilgang til internett. Den viktigste er tilskuddsordningen, som i 2022 har et budsjett på 305 mill. kroner. Den andre er forpliktelsen til utbygging av høyhastighets fast, trådløst bredbånd for 560 mill. kroner etter 5G-auksjonen høsten 2021. Den tredje er innkjøpsordningen for husstander og virksomheter med et budsjett på 10 mill. kroner i 2022, som er innrettet mot husstander og virksomheter som helt mangler et grunnleggende tilbud. Tilskuddsordningen forvaltes av fylkeskommunene, som har ansvar for å gjennomføre tildeling av prosjektmidler etter de retningslinjer som departementet gir. Det stilles også krav om at kommuner og/eller fylkeskommuner bidrar med lokal medfinansiering.

Oppfølging av digitaliseringsstrategien

Oppfølgingen av digitaliseringsstrategien, *En digital offentlig sektor – Digitaliseringsstrategi for offentlig sektor 2019–2025*, fortsetter. KS, Skate (Styring og koordinering av tjenester i e-forvaltning), departementene og Digitaliseringsdirektoratet følger opp tiltakene i strategien gjennom en felles handlingsplan. Digitaliseringsdirektoratet er regjeringens fremste verktøy for raskere og mer samordnet digitalisering av offentlig sektor. KS samarbeider tett med Kommunal- og distriktsdepartementet og Digitaliseringsdirektoratet om gjennomføring av tiltak.

Digitaliseringsstrategien prioriterer syv livshendelser for å etablere sammenhengende digitale tjenester. De syv livshendelsene er

- få barn
- alvorlig sykt barn
- miste og finne jobb
- ny i Norge
- starte og drive bedrift
- dødsfall og arv
- starte og drive en frivillig organisasjon

Dette samsvarer med Hurdalsplattformens ambisjon om å øke digitaliseringstakten i offentlig sektor. Føringerne for arbeidet med sammenhengende tjenester er at tjenestene skal utvikles med brukerens behov i sentrum.

Med «brukere» menes også interne brukere, som for eksempel saksbehandlere i offentlig sektor. En viktig målsetting er økt deling og gjenbruk av data, gjennom utvikling av et klart og digitaliseringsvennlig regelverk og ved bruk av et felles økosystem for hele offentlig sektor. Dette ses også i sammenheng med arbeidet med tillitsreformen.

Den ansvarlige for hver enkelt livshendelse har ansvar for å identifisere regelverksutfordringer på eget området, og sørge for håndtering av disse. Nasjonalt ressurscenter for deling av data ble åpnet i september 2020 og er en del av Digitaliseringsdirektoratet. De har som kjerneoppgaver å fremme deling og bruk av data ved å spre kunnskap om regelverket, og å sørge for bedre samspill mellom juss, teknologi og forvaltning på området. Ressurssenteret har blant annet laget en veileder for et digitaliseringsvennlig regelverk, som gjelder for de som jobber med utvikling av lover og forskrifter.

Arbeidet med sammenhengende tjenester innenfor livshendelsene krever tid og modning. Gjennom arbeidet med livshendelsene skal departementene og Digitaliseringsdirektoratet, i samarbeid med blant annet KS, utvikle metoder og samle kunnskap om brukerorientering, organisering og koordinering i utvikling og drift av sammenhengende tjenester. Å etablere bedre brukeropplevelser og smartere og mer effektiv oppgaveløsning på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer handler like mye om endringsledelse, kompetanse- og organisasjonsutvikling, forvaltningspolitikk og forvaltningsutvikling som teknologi. Arbeidet kan endre de grunnleggende måtene virksomhetene løser oppgavene på. Digital kompetanse er en kritisk faktor for offentlige virksomheters evne til å digitalisere tjenester til innbyggere og næringsliv, og få gevinster av dette. Et av tiltakene i digitaliseringsstrategien for offentlig sektor er å utarbeide en strategi for digital kompetanse i offentlig sektor i samarbeid med KS og andre relevante aktører.

Samarbeidsavtale og konsultasjonsmøte om digitalisering

I tråd med tiltakene i digitaliseringsstrategien, er det etablert et årlig konsultasjonsmøte mellom KS og regjeringen for oppfølging av digitaliseringstiltak som berører kommunal sektor, herunder følge opp de øvrige tiltakene i digitaliseringsstrategien. Som del av konsultasjonsordningen er det også inngått samarbeidsavtale mellom KS og Kommunal- og distriktsdepartementet om digitalisering, som blant annet omfatter tiltak i digitaliseringsstrategien. Det er etablert en felles arbeidsgruppe for å følge opp samarbeidsavtalen. Avtalen planlegges fornyet for to år framover.

Prinsipper for samordning med og involvering av kommunal sektor

I samarbeid mellom regjeringen og KS er det formulert nye prinsipper for samordning og involvering av kommunal sektor når det nasjonale digitaliseringsarbeidet berører kommunene. Prinsippene handler om likeverdighet og innflytelse, representativitet og involvering, og er tatt inn i Digitaliseringsrundskrivet, som er en sammenstilling av pålegg og anbefalinger om digitalisering i offentlig sektor. Rundskrivet gjelder for departementene, statens ordinære forvaltningsorganer, forvaltningsorganer med særskilte fullmakter og forvaltningsbedrifter. Deler av rundskrivet kan være relevant for digitaliseringsarbeidet i kommuner og fylkeskommuner, siden rundskrivet viser til regjeringsbeslutninger og en rekke krav som er hjemlet i lover som også gjelder for kommunal sektor. Statlige virksomheter skal følge prinsippene for samordning med, og involvering av, kommunal sektor i nasjonalt digitaliseringsarbeid som berører kommunal sektor. Prinsippene gjelder for strategisk digitaliseringsarbeid av betydning for offentlig sektor, og i råd og utvalg der aktører fra kommunal og statlig sektor er representert.

Digital hele livet – økt digital deltakelse og kompetanse

Departementet fortsetter samarbeidet med KS for å hjelpe flere kommuner til å etablere et lavterskel Digihjelpen-tilbud for innbyggere som ikke har tilstrekkelige digitale ferdigheter. En ny nasjonal strategi for økt digital deltakelse og kompetanse i befolkningen – *Digital hele livet* – ble lansert i september 2021. Regjeringen vil operasjonalisere strategien gjennom en egen handlingsplan som planlegges ferdigstilt høsten 2022. Departementet har inngått en ny samarbeidsavtale med KS for å bistå i det videre arbeidet med å etablere flere kommunale hjelpetilbud i årene framover. Departementet forvalter en tilskuddsordning, der formålet er å gi starthjelp til etablering av kommunale Digihjelpen-tilbud i kommuner som mangler et tilbud. Tilskuddordningen er blitt styrket fra og med budsjettåret 2022.

Fulldigital byggesaksprosess

Fellestjenester BYGG er den digitale regelverksplattformen som kontrollerer og sender inn byggesøknader digitalt til riktig kommune. Omtrent halvparten av byggesøknadene i Norge sendes

nå gjennom en av løsningene på Fellestjenester BYGG. Samtidig har over 200 kommuner anskaffet eByggesak som sitt saksbehandlingssystem. Saksbehandlingssystemet er utviklet av KS, Direktoratet for byggkvalitet, Kartverket, Statistisk Sentralbyrå og en rekke pilotkommuner, og innebærer at kommunene får søknaden direkte inn i sitt fagsystem, med de nødvendige dataene. Dette reduserer arbeidsmengden knyttet til behandling og arkivering av byggesøknader. Målet er at alle landets kommuner skal ta i bruk løsningen innen 2025. Departementet begynner nå å se at en del kommuner, som for eksempel Skjåk, Lom og Sandnes, benytter handlingsrommet i eForvaltningsforskriften til å gå foran i den digitale omleggingen gjennom å innføre digitalt enevalg lokalt for profesjonelle søkere. Det vil si at kommunene ikke lenger åpner for å ta imot byggesøknader fra profesjonelle, dersom de er sendt på e-post. Bruken av den digitale nabovarseltjenesten på Fellestjenester BYGG har doblet seg siden slutten av mai 2020. I februar 2022 hadde over 2 millioner naboer mottatt et digitalt nabovarsel.

Brukervennlige løsninger i Husbanken

Husbanken har de siste årene utviklet en rekke nye digitale løsninger. Nytt søknads- og saksbehandlingssystem for startlån og bostøtte er i bruk. KOBO er et stat-kommune-prosjekt som utvikler digitale løsninger for kommunalt disponerte utleieboliger. Målet er at det skal bli enklere å søke, tildele, administrere, forvalte og gi oppfølging i kommunalt disponerte utleieboliger. Husbanken, i samarbeid med KS og utvalgte kommuner, er i gang med å utvikle en ny modulbasert søknads-, selvbetjenings- og saksbehandlingsløsning. Prosjektet har en smidig tilnærming, og lanserer funksjonalitet fortløpende. Seks pilotkommuner (Alta, Bodø, Bærum, Bjørnafjorden, Lillehammer og Sarpsborg) er i gang med å bruke fagsystem for boligoversikt, og som første kommune er Sarpsborg i gang med å behandle reelle saker. KOBO-prosjektet går over fra utvikling til drift i 2023. Kostnadene til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) er ivarettatt gjennom Husbankens budsjetter. Prosjektet skal gi gevinster til både innbyggere, kommunene og staten. Kommunene kan velge hvilke moduler de vil ta i bruk, og de trenger ikke å omorganisere seg eller standardisere kriteriene for vedtak og tildeling for å benytte seg av løsningen. Boligsosial monitor viser status for bo- og oppvekstvilkår, og gir mulighet til å overvåke utviklingen av boforhold på kommunalt nivå. Husbankens statistikkbank viser bruken av Husbankens økonomiske virkemidler. Husbanken har også veiviseren.no, som er en digital oppslagstjeneste og veileder for fagpersoner innenfor boligsosialt arbeid.

Nasjonal detaljert høydemodell

Nasjonal detaljert høydemodell måler hele Norge én gang for å danne en komplett høydemodell av hele landet. Det gir nøyaktige målinger av høyde i hver kvadratmeter av landet, og kan sies å være det største landkartleggingsprosjektet som er gjennomført i Norge noensinne. Prosjektet ledes av Kartverket, og dataene gjøres fortløpende tilgjengelige for bruk gjennom høydedata.no. Dataene er del av kommunenes kunnskapsgrunnlag for arealplanlegging. De brukes til farekartlegging av skred, flom, havnivåstigning og overvann, kartlegging av naturressurser, kulturminneforvaltning, geologisk kartlegging, beredskapshåndtering og utvikling av tjenester og produkter. Prosjektet ferdigstilles i 2022. Høydemodellen har så langt demonstrert stor nytteverdi, i 2017 anslått til å være mer enn 1,6 milliarder kroner. Vi ser en stadig økende bruk av både nedlastbare data og tjenestetegrensesnitt, særlig knyttet til 3D visualisering som del av offentlig forvaltning, digitale tvillinger og analyser i privat og offentlig sektor.

Ny informasjonsmodell for bygningsdelen i matrikkelen

Gjennom samarbeid med KS og kommunene er det en langsiktig målsetting å modernisere matrikkelen slik at den svarer opp brukerbehovene identifisert av kommunene. Prosjektet skal løse

konkrete utfordringer bransjen peker på, og retter seg mot å gi bedre informasjon om kilde og kvalitet, 3D-visualisering av data og støtte for forvaltning og formidling av vedtaksbaserte data om blant annet kombinerte bygg, antall boenheter, trinnvis utbygging med mer.

Bærekraft

Verdens felles plan for bærekraftig utvikling

Bærekraftsmålene er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Det er 17 mål og 169 delmål. Til sammen dekker bærekraftsmålene både den økonomiske, sosiale og miljømessige utviklingen. Målene ble vedtatt av alle FN-land i 2015, med ambisjoner om måloppnåelse innen 2030. I juli 2021 leverte Norge sin andre frivillige nasjonale rapport til FN. KS bidro i arbeidet med rapporten og deltok i presentasjonen av den. I tillegg la KS fram en frivillig regional rapport som beskrev arbeidet med bærekraftsmålene i kommuner og fylkeskommuner.

Bærekraftsmålene i norsk sammenheng

I juni 2021 la regjeringen Solberg fram Meld. St. 40 (2020–2021) *Mål med mening*. Her gjennomgås alle 169 delmål med vekt på problemstillinger som er relevante i Norge. Stortingsmeldingen viser hvor Norge har de største utfordringene og hvilken politikk som føres på disse områdene. Meldingen er en handlingsplan for arbeidet med bærekraftsmålene, og understreker kommunesektorens rolle for at Norge skal nå målene. Meldingen ble behandlet i Stortinget i april. Regjeringen vil tilpasse politikken ut fra de målene den nåværende regjeringen har for samfunnsutviklingen, slik dette er beskrevet i Hurdalsplattformen. FN-landene bruker noen felles indikatorer for å følge med på den globale utviklingen. Norge rapporterer inn data for om lag 100 slike indikatorer. Norge skårer godt på svært mange av de globale indikatorene, men nasjonale politiske ambisjoner går lengre enn disse. På noen områder er de nasjonale utfordringene annerledes enn de globale, og på andre områder er de politiske målene satt høyere. Regjeringen har startet arbeidet med å utvikle om lag 500 nasjonale målepunkter som kan følge måloppnåelsen i Norge. Gjennom disse målepunktene kan utviklingen følges over tid og for ulike deler av landet. Å avklare mål- og interessekonflikter er politiske valg. Målepunktene skal bidra til at prioriteringer kan baseres på et godt faktagrunnlag. Bruk av nasjonale målepunkter skal ikke legge begrensninger på kommunesektorens eller næringslivets mulighet til å gjøre lokale tilpasninger.

Kommuner og fylkeskommuner er nøkkelaktører

Kommunesektoren er grunnmuren i det norske velferdssamfunnet. Kommuner og fylkeskommuner har ansvar for politiske prioriteringer lokalt og regionalt. De er nærmest innbyggerne, lokale bedrifter og organisasjoner. Samtidig har de ansvar for mye av den sosiale og fysiske infrastrukturen som påvirker befolkningens levekår og utviklingsmuligheter. Kommuner og fylkeskommuner har viktige roller som samfunnsutviklere, eiendomsforvaltere, arbeidsgivere og markedsaktører. Rammefinansiering og rammestyring styrker det lokale selvstyret og gir handlingsrom for kommunesektoren, samtidig som det legger til rette for et likeverdig tjenestetilbud i hele landet. Fylkeskommuner og kommuner er derfor avgjørende for å realisere en bærekraftig samfunnsutvikling. I samarbeid med Statistisk sentralbyrå har KS utviklet en klassifiseringsmodell – en taksonomi – for indikatorer som måler bærekraft. Taksonomien sorterer indikatorene ut fra hva de måler og hvordan de kan brukes. Dette gjør det enklere for kommuner og fylkeskommuner å måle egen innsats i arbeidet med å nå bærekraftsmålene.

Samarbeidsavtale med KS

KS og regjeringen har inngått en samarbeidsavtale om bærekraft og innovasjon. Avtalen innebærer blant annet at partene skal samarbeide om å utvikle en forståelse av hva bærekraftsmålene innebærer for fylkeskommuner og kommuner, og hvordan målene kan operasjonaliseres på en måte som speiler utfordringene nasjonalt, regionalt og lokalt. Arbeidet skal bidra til utvikling av metoder for samarbeid mellom offentlig og privat sektor og mellom forvaltningsnivåer. Partene skal også samarbeide om å identifisere indikatorer som kan følge utviklingen av bærekraftsmålene over tid, som støtte til lokale og regionale politiske beslutningsprosesser

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

I nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging uttrykker regjeringen en forventning om at kommunene og fylkeskommunene legger 2030-agendaen med bærekraftsmålene til grunn for samfunns- og arealplanleggingen. Forventningene skal følges opp i fylkeskommunenes og kommunenes planarbeid og være et grunnlag for statlige myndigheters medvirkning i planleggingen regionalt og lokalt. Bærekraftsmålene bør i størst mulig grad være en integrert del av de ordinære planleggings- og prioriteringsprosessene i kommuner og fylkeskommuner. Bærekraftsagendaen er omfattende og krever innsats på mange områder. Politiske prioriteringer er derfor nødvendige. Innsatsen må tilpasses mulighetene og utfordringene i den enkelte kommune og fylkeskommune.

Kommuner og fylkeskommuner bruker bærekraftsmålene i planleggingen

Nordlandsforskning i samarbeid med Norges Miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) har, på oppdrag fra daværende Kommunal- og moderniseringsdepartementet, kartlagt hvordan FNs bærekraftsmål implementeres i regional og kommunal planlegging. Rapporten viser at mange kommuner og fylkeskommuner bruker bærekraftsmålene i sin planlegging, men det er store variasjoner i hvordan de brukes. Rapporten viser også at det norske plansystemet er godt egnet for en tverrsektoriell og helhetlig tilnærming til bærekraftsmålene. Tilbakemeldinger til departementet tyder på at enda flere fylkeskommuner og kommuner har tatt bærekraftsmålene aktivt i bruk i planleggingen etter at rapporten ble lansert sommeren 2020.

Kompetanseutvikling og formidling av erfaringer

Regjeringen har satt av midler til å styrke plankompetansen gjennom utredninger og forskning. Forskningsrådet forvalter midler gjennom flere program som vil gi kunnskap om bærekraftig areal- og samfunnsutvikling. Om lag 50 mill. kroner er satt av til planforskning under Forskningsrådets program DEMOS for perioden fram til 2024. Et av prosjektene som er finansiert gjennom programmet skal utvikle et rammeverk for hvordan bærekraftsmålene kan implementeres i lokal og regional planlegging. Det har fått navnet Field of Goals, og ledes av Nordlandsforskning, Bodø, og pågår i perioden 2020–2023. I 2020 ble det lyst ut 110 mill. kroner til forskning på arealer under press. Midlene skal gå til prosjekter som gir kunnskap for bærekraftig arealforvaltning der miljø- og klimahensyn prioriteres. Kommunal- og distriktsdepartementet har utarbeidet en egen temaside om bærekraftsmålene i planlegging, med informasjon om hvordan kommunene kan bruke bærekraftsmålene i sitt arbeid, omtale av noen nyttige verktøy og lenker til relevante nettsider og rapporter.

Effektive kommunale tjenester

Det pågår et betydelig omstillings- og effektiviseringsarbeid i kommunesektoren for å frigjøre ressurser slik at innbyggerne kan få flere og bedre tjenester. Gjennom effektivisering kan det kommunale tjenestetilbudet styrkes utover det som følger av inntektsveksten. Kommunenes

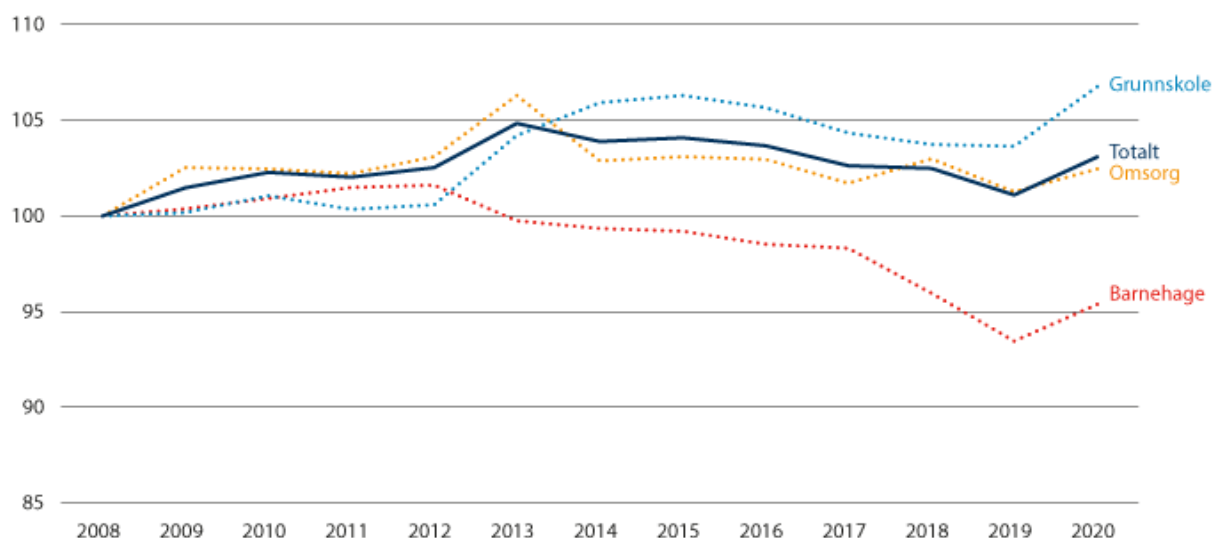
tjenestetilbud til innbyggerne er i hovedsak godt over hele landet, selv om det er variasjoner kommunene imellom. Det er likevel rom for en mer effektiv ressursbruk i kommunesektoren. Sammenlikninger mellom kommunene avdekker forskjeller i tjenestetilbud og effektivitet, også om man sammenlikner kommuner med omtrent like mange innbyggere. Gjennom et systematisk arbeid med kvalitetsforbedring og effektivisering, kan tjenestetilbudet i kommunene forbedres og ressurser frigjøres, slik at innbyggerne får flere tjenester og tjenester med høyere kvalitet.

Analyse fra Senter for økonomisk forskning indikerer et potensial for effektivitetsgevinster

Senter for økonomisk forskning (SØF) har på oppdrag fra Det tekniske beregningsutvalget for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) laget et anslag på effektiviteten innenfor barnehage, grunnskole og omsorgstjenestene ved hjelp av dataomhyllingsanalyser (DEA-analyser)¹. Beste observerte praksis identifiseres, og de andre enhetene måles mot denne. SØFs analyser indikerer at i 2020 var effektiviseringspotensialet for landet som helhet rundt 20 prosent innenfor de tre sektorene. Det er samtidig betydelige forskjeller mellom kommunene, og særlig blant de små kommunene er variasjonene store. Beregningene illustrerer potensialet, men det kan være gode grunner til at ikke alle kommuner er like effektive. Lav effektivitet kan for eksempel indikere lav kapasitetsutnyttelse som følge av endringer i barnehage- eller skolekullene fra ett år til et annet, og denne type årlige svingninger vil typisk kunne være større i mindre kommuner. Det vil derfor ikke være mulig å ta ut hele det beregnede potensialet for effektivisering, men beregningen illustrerer en betydelig mulighet for bedre ressursutnyttelse og bedre tjenester.

Figuren viser utviklingen i beregnet effektivitet i perioden 2008 til 2020. Fra 2015 til 2019 gikk beregnet effektivitet ned i alle sektorer. For barnehage og grunnskole skyldes dette trolig innføring av bemanningsnormer for å øke kvaliteten i barnehage og elevenes læringsutbytte i grunnskolen. Fra 2019 til 2020 var det en økning i samlet effektivitet på 1,5 prosent. Oppgangen var størst innenfor grunnskole, men også barnehage og pleie og omsorg har målt effektivitetsoppgang. Effektivitetsforbedringen har sammenheng med spesielle forhold knyttet til koronapandemien. Smitteverntiltak trakk utgiftene ned i de analyserte sektorene i 2020, samtidig som produksjonsindikatorne ikke fanger opp stengte barnehager og avlyste eksamener i grunnskolen. Den målte effektivitetsforbedringen fra 2019 til 2020 kan derfor avvike fra den underliggende utviklingen.

¹Rapport fra Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) november 2021.

Figur 1 Utvikling i beregnet effektivitet 2008–2020, 2008=100.

Kilde: Senter for økonomisk forskning (SØF)

For hver sektor baserer effektivitetsanalysene seg på to til fem indikatorer som måler tjenestene eller produktene. Hvor godt produksjonen kan beskrives gjennom tilgjengelig statistikk, varierer mellom sektorene. Innen grunnskolesektoren er det meget gode produktmål som tar utgangspunkt i reelle resultater av undervisningen, slik som skolens bidrag til resultater på nasjonale prøver samt læringsmiljø, mens det innen barnehagesektoren tas utgangspunkt i antall oppholdstimer. Som innsatsfaktorer brukes brutto driftsutgifter.

Kommunevis resultater fra effektivitetsanalysen på kommunedata.no

Resultatene for den enkelte kommune er tilgjengelig på nettsiden kommunedata.no. Her vises effektivitetspotensialet for den enkelte kommune i 2019 og 2020, som beskrevet ovenfor innenfor de tre sektorene barnehage, grunnskole og omsorgstjenester. Det presenteres også et samlet, veid gjennomsnitt av sektorene.

Effektivitetsanalysene bør suppleres med flere kilder

SØFs effektivitetsanalyse kan være et godt utgangspunkt for en diskusjon om effektivitet i kommunene. Spesielle forhold knyttet til koronapandemien i 2020 kan påvirke forskjellen i målt effektivitet mellom kommuner. Dette må kommunene ta høyde for i sin bruk av analysene. Kommunene kjenner ofte godt til forholdene i kommunene de sammenliknes med, og analysene kan derfor si noe om egen tjenesteyting i forhold til andre. For den enkelte kommune vil likevel andre tilnærminger og egne vurderinger måtte komme i tillegg for å få en god forståelse av effektiviteten i produksjonen av egne tjenester. Data for produkter og innsatsfaktorer i SØFs DEA-analyser er hentet fra KOSTRA, Grunnskolens informasjonssystem (GSI), elevundersøkelsen og skolebidragsindikatorer, som alle er offentlig tilgjengelige. Effektivitetsscorene fra DEA-analysen er basert på en sammenvekting av produkter og innsatsfaktorer. Styrken til DEA-analysen er at den er basert på en metode som er spesielt utviklet for å analysere effektivitetsforskjeller mellom kommuner og effektivitetsutvikling over tid.

En enklere tilnærming er systematisk sammenlikning mellom kommuner, såkalt benchmarking. Benchmarking tar utgangspunkt i nøkkeltall for den enkelte kommune og sammenlikner med

tilsvarende nøkkeltall i andre kommuner, enten fra KOSTRA eller andre datakilder. Eksempler på slike nøkkeltall kan være utgift per innbygger i administrasjon, utgift per elev i grunnskolen, utgift per time i hjemmebasert omsorg, utgift per institusjonsplass, utgift per undersøkelse/tiltak i barnevernet eller utgift per kilometer kommunal vei. Sammenliknet med DEA-analyse har benchmarking to ulemper. For det første kan den ikke håndtere tilfeller hvor det produseres flere produkter og hvor det er umulig å fordele utgiftene mellom produkter. For det andre kontrolleres det ikke eksplisitt for skalaulempen. Ved å sammenlikne med andre kommuner med omtrent samme innbyggertall, er det imidlertid til en viss grad mulig å kontrollere for skalaulempen. Ved bruk av sammenliknbare data (benchmarking) og offentlighet om resultatene fra ulike analyser kan det skapes en bevissthet om hvem som oppnår best resultater, og hvor mye ressurser som anvendes. Produktivitetskommisjonen² pekte på at økt offentlighet og oppmerksomhet om resultatindikatorer og ressursbruk kan fungere som insentiv til forbedringsarbeid.

Effektivitetsanalysene kan også suppleres med ulik tilgjengelig statistikk. Statistisk sentralbyrå (SSB) publiserer informasjon om økonomien og tjenestene både på kommune-, fylkes- og nasjonalt nivå gjennom KOSTRA. I tillegg til KOSTRA bidrar flere nettsider til å beskrive tjenestene i kommunene. For eksempel har KS og Kommuneforlagets bedrekommune.no vist resultater fra brukerundersøkelser i enkelte kommuner. Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) sin siste innbyggerundersøkelse fra 2021, gir økt innsikt i brukernes oppfatninger av tjenester innen ulike områder og myndighetsorganer. KS lanserte i 2018 Innovasjonsbarometeret for kommunal sektor, som er en undersøkelse som gir status om innovasjon innen sektorene helse og omsorg, oppvekst og utdanning. KS utarbeidet et nytt innovasjonsbarometer våren 2020.

Kommunal- og distriktsdepartementets nettportal kommunedata.no har nyttig informasjon om landets kommuner samlet på ett sted, med blant annet historiske befolkningstall og befolkningsframskrivninger, anslag på framtidig tjeneste- og arbeidskraftbehov og analyser av produktivitet og effektivitet i den enkelte kommune. På kommunedata.no ligger også produksjonsindeksen for de enkelte kommunene. Indeksen er beregnet av SØF på oppdrag fra TBU, og sier noe om omfang og kvalitet på tjenestetilbudet som blir gitt til innbyggerne innenfor nasjonale velferdstjenester. Indeksen kan være et nyttig supplement til mer detaljerte studier av tjenesteproduksjonen i enkeltsektorer. Det må understrekes at produksjonsindeksene i seg selv ikke sier noe om hvor effektiv den enkelte kommune er uten at de relateres til bruk av ressurser.

KS har utviklet en produksjonsindeks for de største kommunene i landet, og ved å relatere utviklingen i produksjon til utvikling i ressursbruk, benyttes den til å analysere effektivitetsutviklingen. Produksjonsindekser tar heller ikke hensyn til mulige ulemper i produksjonen av tjenester i for eksempel mindre kommuner sammenliknet med i større kommuner, det vil si skalaulempen. På samme måte som ved benchmarking, er det imidlertid til en viss grad mulig å kontrollere for skalaulempen ved å sammenlikne effektivitetsnivået med andre kommuner med omtrent samme innbyggertall. Produktivitetskommisjonen peker i sin første rapport på at mer og bedre bruk av teknologi vil være avgjørende for økt produktivitet både i offentlig sektor og i næringslivet. Siden helse- og omsorgstjenestene utgjør om lag 1/3 av den kommunale virksomheten, er det som skjer her avgjørende for produktivitetsveksten i hele kommunen. Bruk av velferdsteknologi vil gi store muligheter til å forbedre ressursutnyttelsen i omsorgssektoren.

Økonomiske vurderinger av kommuneproposisjon 2023

2,3 mrd. kroner av det oppjusterte skatteanslaget i 2022, knyttet til ekstraordinært høye utbytter i 2021, betraktes av regjeringen som en engangsinntekt for 2022 som ikke skal videreføres til 2023. Utgangspunktet for de frie inntektene i 2023 er dermed 2,3 mrd. kroner lavere enn de frie inntektene i RNB ekskl. covid-19 og engangsbevilgninger. Rammene for 2023 må vurderes i lys av dette. I prognosemodellen fra KS (STOLP-modellen) er denne nedjusteringen innarbeidet som en reduksjon i rammetilskuddet.

Samtidig legger regjeringen opp til en realvekst i frie inntekter for 2023 med 1,2 - 1,5 mrd. kroner for kommunene. I prognosemodellen er det lagt inn en realvekst som ligger midt i dette intervallet, dvs. 1,35 mrd. kroner. Av realveksten er 0,9 mrd. kroner relatert til økte utgifter som følge av befolkningsendringer (demografiskompensasjon). Det legges videre til grunn at pensjonskostnadene vil utvikle seg i takt med lønns- og prisveksten (deflator), og pensjon vil dermed kunne håndteres innenfor justeringen av budsjetttrammene for lønns- og prisvekst som skjer i statsbudsjettet for 2023.

Ved fordeling av realveksten mellom skatt og rammetilskudd er forutsetningen i kommuneproposisjonen om at skattenes andel av samlede inntekter skal utgjøre 40 prosent lagt til grunn. For å oppfylle denne betingelsen er skatteinntektene justert ned med 15,2 mrd. kroner i 2023, mens rammetilskuddet er økt med 16,55 mrd. kroner. Netto realvekst blir da 1,35 mrd. kroner. Tas det utgangspunkt i rammene i vedtatt statsbudsjett for 2022 kan endringene i frie inntekter oppsummeres slik (alle tall i 2022 kroner):

Endring frie inntekter Tall i mrd.	Skatt	Rammetilskudd
Vedtatt statsbudsjett	191,8	148,7
Endringer etter statsbudsjett, men før RNB		1,2
Økt skatteanslag i RNB	17,4	-9,1
Andre endringer i RNB		0,2
Frie inntekter RNB 2022	209,2	141,0
Økte skatteinntekter som ikke videreføres		-2,3
Engangsbevilgninger i 2022 som ikke videreføres		-1,4
Realvekst og omfordeling for å oppnå 40% skatteandel	-15,2	16,6
Frie inntekter 2023 før oppgaveendring	194	153,8
Oppgaveendringer som er innarbeidet i STOLP*		1,6
Frie inntekter med oppgaveendringer i STOLP	194	155,3

Tabell: endringer i frie inntekter 2022-2023

Kilde: KS

Følgende endringer i de nasjonale kommunerammene er innarbeidet i prognosemodellen:

- Kommuner med under 3 200 innbyggere og skatteinntekter under 120 prosent av landssnittet som har spesielt høye utgifter til ressurskrevende tjenester, får en særskilt kompensasjon som kommer i tillegg til det ordinære toppfinansieringstilskuddet.
- Antallet elever i statlige og private skoler øker, og det er derfor innarbeidet et trekk i rammetilskuddet med 80 mill. kroner som følge av dette.
- Forsøk med økt kommunalt ansvar på barnevernsområdet i forkant av ikrafttredelse av barnevernsreformen 1. januar 2022.

Følgende helårseffekter av vedtatte tiltak som er eller vil igangsettes i 2022, er innarbeidet i rammetilskuddet for 2023:

- Redusert makspris i barnehage
- Gratis SFO inntil 12 timer på første trinn
- Kompensasjon for at sosialhjelp ikke kan avkortes med barnetrygd
- Barnekoordinator
- Overføring av ansvaret for økonomisk tilsyn med private barnehager til utdanningsdirektoratet

Innenfor rammen av frie inntekter i 2023 før oppgaveendringer må følgende finansieres:

- oppjustert prisvekst i 2021 etter fremleggelsen av nasjonalbudsjett 2022
- oppjustert av lønns- og prisvekst i RNB 2022
- økte utgifter som følge av befolkningsendringer

Mulige oppgaveendringer som er omtalt i kommuneproposisjonen

- I kommuneproposisjonen 2023 er det i kapittel 7 omtale av saker som gjelder oppgavefordeling og regelverk. Flere av sakene vil kunne ha økonomisk betydning for kommunene, og dermed også kunne medføre endringer i rammetilskuddet for 2023 utover det som er innarbeidet i denne modellen. Dette gjelder bl.a.
- *Arbeidsavklaringspenger for sosialhjelp.* Regjeringen har lagt fram forslag som blant annet omfatter opphevelse av karenperioden og innføring av et nytt framoverskuende unntak fra maksimal stønadperiode. Regjeringen varsler i kommuneproposisjonen at de i forbindelse med statsbudsjettet for 2023 vil vurdere hvordan mindreutgifter til økonomisk sosialhjelp for kommunene som følge av endringene i regelverket skal håndteres.
- *Barnevernsreformen - kompensasjon til kommunene.* Kommunene kompenseres for barnevernsreformen gjennom rammetilskuddet. Det samlede økonomiske opplegget for reformen utgjør om lag 2,1 mrd. kroner. Det ble overført et noe lavere beløp, om lag 1,6 mrd. kroner, til kommunene i 2022. Årsaken var at kommunene betaler gammel (lavere) egenandel for fosterhjemsplasseringer inngått før 1. januar 2022. Kommunene betaler i 2022 også gammel (lavere) egenandel for plasseringer gjort siste del av 2021. I tillegg ble overføringen av hjelpetiltaket Parent Management Training – Oregon (PMTO) utsatt, jf. nedenfor. Barne- og familiedepartementet tar i kommuneproposisjonen forbehold om at det

endelige nivået på kompensasjonen i 2023 fastsettes ved behandlingen av Prop. 1 S (2022–2023).

- *Barnevernsreformen - overføring av PMTO fra Bufetat til kommunene.* I forbindelse med endringene i barnevernsloven ble det varslet at Bufetats tilbud av Parent Management Training – Oregon (PMTO) til kommunene skulle avvikles i takt med at kommunene selv bygger opp nødvendig kompetanse til å tilby dette eller tilsvarende hjelpetiltak. Ressursene Bufetat bruker på PMTO skulle også gradvis overføres til kommunene. Arbeidet med utviklingen av en alternativ implementeringsstruktur for PMTO og andre kunnskapsbaserte hjelpetiltak ble forsinket, og forutsetningene for å avvikle Bufetats PMTO-tilbud var dermed ikke på plass fra 2022. Departementet vil vurdere saken nærmere, blant annet i lys av utviklingen av kommunale hjelpetiltak, og vil komme tilbake til saken i statsbudsjettet for 2023.

Utgiftutjevningen - sektorvektene

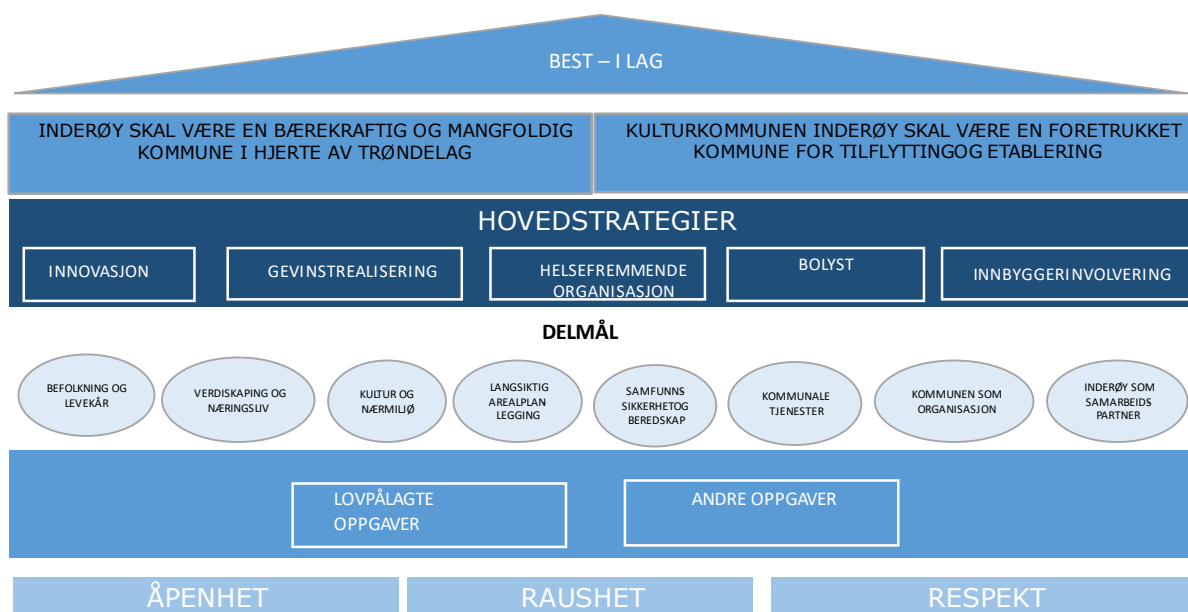
Sektorvektene, det vil si hvor stor del den enkelte sektor har i den samlede kostnadsnøkkelen, blir vanligvis oppdatert på bakgrunn av kommunenes netto driftsutgifter i siste tilgjengelige regnskapsår.

Sektorvektene for 2023 skulle normalt tatt utgangspunkt i regnskapstall for 2021. I kommuneproposisjonen vises det til at regnskapstallene for 2021 er preget av pandemien, og at de dermed ikke vil gjenspeile en normalsituasjon for kommunesektoren. Departementet varsler derfor at de fram mot statsbudsjettet 2023 vil vurdere om utgiftutjevningen for 2023 i stedet bør ta utgangspunkt i regnskapstall for 2019 oppdatert med oppgaveendringer, korreksjoner o.l. etter regnskapsåret.

KS har i prognosemodellen valgt å ta utgangspunkt i sektorvektene i utgiftutjevningen for 2022 (som tar utgangspunkt regnskap 2019), men likevel slik at disse er korrigert disse for innlemminger og oppgaveendringer som er omtalt ovenfor. Gjennom dette sikres det at innlemmingene og korreksjonene skjer etter korrekt delkostnadsnøkkel. Modellen bør dermed gi en god indikasjon på hvordan disse isolert sett påvirker kommunens rammetilskudd.

Inderøy Kommunen sine overordnede mål og strategier

Inderøy kommune jobbet sommer/høst 2021 med et nytt målbilde for kommunen. Etter prosess med tillitsvalgte, ledergruppen, hovedutvalg, formannskap og kommunestyret landet kommunen på målbilde som presenterer i figuren under. Målbilde er basert på kommunens visjon, verdier, målsetninger fra samfunnsplanen vedtatt juni 2021 og strategier utarbeidet høsten 2021. Målbilde ble vedtatt av kommunestyret i desember 2021.

Visjonen og verdiene til Inderøy kommune skal gjenspeiles i alt aktivitet som foregår både internt i organisasjonen og for sine innbyggere. Inderøy kommune skal fremstå som en offensiv og foretrukket kommune for både innbyggere, næringsliv og mangfold i sin region, og dette kommer tydelig fram i de 2 hovedmålsetningene. Målbilde har flere delmål for å bygge opp under hovedmålsetningene. Inderøy kommune har 5 hovedstrategier som er virkemidlene for å nå målbilde. De er Innovasjon (1), Gevinstrealisering (2), Helsefremmende organisasjon (3), Bolyst (4) og innbyggerinvolvering (5). Hva Inderøy kommune legger i disse strategiene beskrives under:

Innovasjon

Innovasjon er noe som er nytt, nyttig og nyttiggjort i Inderøy kommune. En innovasjon kan være en endret tjeneste, produkt, prosess eller organisering. Innovasjon deles gjerne inn i radikal og inkrementell innovasjon. Inkrementell innovasjon er mindre, trinnvise forbedringer av eksisterende produkter, tjenester, prosesser og organisasjoner. Radikal innovasjon er revolusjonerende innovasjoner som endrer vår hverdag gjennom å komme med ny teknologi som gir oss en radikal forbedring i ytelse, kvalitet og/eller pris. Inderøy Kommune vil ha sitt hovedfokus på inkrementell innovasjon, men skal være åpen for muligheten for radikal innovasjon også. Det pågår allerede mye innovasjonsarbeid i Inderøy, men det vil bli satt en enda sterkere fokus på en innovativ kulturbygging og med gode incentiver for innovasjonsarbeid. Det vil også bli et sterkere fokus på å skape innovasjoner i samarbeidet mellom kommune, næringsliv og frivillighet som beskrives i kommune 3.0. Inderøy kommune kjørte høsten 2021 en prosess med å etablere en felles forståelse hva innovasjon betyr i kommunen, skape en forankring og bidra til å videreutvikle en god kultur for

innovasjon. Sintef var invitert som prosessledere og alle ledere og tillitsvalgte var deltagere i prosessen. Politikere har også blitt invitert med i temamøter for å skape en felles forståelse og god forankring for å fokusere på innovasjon i Inderøy kommune.

Professor Rolf Rønning skriver i sin bok: *“Innovasjon i offentlig sektor 2021”* at omstilling til en innovasjonsdrevet organisasjon krever bred involvering. Offentlig sektor har mange store arbeidsplasser (helseforetak, kommuner mv.) hvor det tar tid og krever systematisk arbeid for å få til en omstilling. Kommunen er mange steder den største arbeidsplassen i kommunen. En tommelfingerregel har vært at de kommunalt ansatte utgjør ca. 10 % av befolkningen i kommunen. Utålmodige ledere kan ønske seg raske omstillinger, men det er ingen snarveier her. Konklusjonen fra to organisasjonspsykologer er at: «Det hjelper ikke at dere utarbeider verdens beste og smarteste strategi, hvis ikke de som skal gjennomføre den ser behovet for endring». Gode prosesser og diskusjoner er nødvendig hvis hele organisasjonen skal trekke i samme retning. Det er elementært, men ofte vanskelig å gjennomføre. Samskaping med alle i Inderøysamfunnet vil derfor være fokus i årene som kommer for å skape nytt og bidra til bærekraftig vekst og utvikling.

Inderøy kommune har over år drevet med innovasjon uten at dette har vært en strategi eller en bevisst og fokusert handling. Det registreres at mange i kommunen etter hvert har bidratt til at det både er lov og nødvendig å drive med innovasjon i Inderøy kommune. Det ble i budsjettet for inneværende år øremerket midler til å jobbe videre med innovasjon som virkemiddel for å nå målbildet. Det er i skrivende stund flere innovasjonsinitiativ i harmoni med kommune 3.0.

Gevinstrealisering

Inderøy kommune har jobbet godt med gevinstrealisering de siste årene. Inderøy kommune er i ferd med å gjennomføre betydelige strukturendringer både innenfor oppvekst og helse. Disse strukturendringene er basert på store investeringer for Inderøy kommune, og beslutningene for strukturendringene er basert på at kommunen skal hente både faglig og økonomisk gevinstrealisering. Kommunen er avhengig av å hente ut økonomiske gevinster i driften for å dekke opp for økte avdrag og rentekostnader på låneporteføljen sin. Mye av de økonomiske gevinstene/effektiviteten innenfor helse og omsorg har blitt tatt ut med at det ikke er kompensert for demografikostander og det er tatt faglige gevinster ved å endre på arbeidsprosesser og samhandling. Når Inderøyheimen åpner høsten 2022 vil dette bidra til å forsterke dette bildet. SSB KOSTRA tallene for helse viser at Inderøy kommune sine kostnader innenfor helse og omsorg er betydelig lavere enn sammenlignbare kommuner. Innenfor oppvekst vil det bli tatt ut økonomiske gevinster når Oppvekstsenter Vest åpner skoleåret 2022/2023, når 3 skoler og 2 barnehager blir slått sammen. Dette vil kunne være med å bedre SSB KOSTRA tall for oppvekstsektoren. Inderøy kommune må lykkes med innspurten av gevinstrealisering med de store strukturendringene, men er fortsatt avhengig av å drive videre gevinstrealisering gjennom kontinuerlig forbedring i årene som kommer.

Helsefremmende organisering

Arbeidsmiljøloven innleder i § 1-1 med at alle har rett til en helsefremmende arbeidssituasjon. For den ansatte innebærer dette bedre livskvalitet gjennom trivsel og færre helseplager som følge av jobben. For Inderøy kommune betyr det at vi har en langt bedre mulighet til å utvikle enda bedre kvalitet på tjenestene som vi tilbyr til innbyggerne våre, til å utvikle god ledelse i lærende miljø og til å frigjøre tid og energi til innovasjon. Mindre tid vil gå til å organisere vikarer, og dekke opp for mangler i hverdagen. Vi har valgt å legge vekt på å kontinuerlig arbeide med kommunen som en

helsefremmende arbeidsplass. Dette innebærer for oss å satse på *lederutvikling* og tverrsektoriell lederstøtte, å styrke *partssamarbeidet*, *medarbeiderskapet*, og det å jobbe med faktorer som bidrar til *nærvær* og et godt *arbeidsmiljø*. Vi jobber også langsiktig med å skape en kultur for *heltid*. Disse ulike bestanddelen i vårt arbeid med helsefremmende organisasjon henger sammen, og må sees på som en helhetlig strategi.

Arbeidsplasser som er helsefremmende har lettere for å rekruttere og beholde dyktige medarbeidere. I konkurransen med omliggende kommuner om rekruttering av de beste medarbeiderne, vil et godt arbeidsmiljø og det å være en helsefremmende arbeidsplass, kunne bli vårt viktigste fortrinn. Arbeidet med helsefremmende arbeidsmiljø er forankra i Forum for tillitsvalgte, i Arbeidsmiljøutvalget og i Administrasjonsutvalget i kommunen.

Verdigrunnlaget i Inderøy, åpenhet, raushet og respekt, danner et solid grunnlag for arbeidet, som på mange vis er et viktig folkehelsearbeid. Dette er ikke et arbeid kun deler av kommunen skal jobbe med. Her er vi avhengig av at alle jobber i fellesskap mot et felles mål; Best - i lag.

Det har vært stor aktivitet innen arbeidet med helsefremmende organisasjon, men nærvær og arbeidsmiljø er ferskvare. Vi må jobbe kontinuerlig, og med jevne mellomrom revitalisere og mobilisere for å oppnå resultater. Framover vil vi fokusere på følgende:

- Følge opp medarbeiderundersøkelsen, 10-FAKTOR, med analyse og tiltak, i utvida ledergruppe, i partsgrupper og på de ulike arbeidsstedene i personalene
- Trening på vanskelige samtaler og forebygging av og oppfølging av sykefravær
- Gjennomføring av samling for alle partsgrupper i kommunen, og heving av kompetanse på det utvida partssamarbeidet. Løfte betydningen av partssamarbeid i alle ledermøter og ved nyansettelser. Styrke partssamarbeidet på alle nivå.
- Vurdere å søke nye midler for OU-utvikling fra KS for å skape nye energi inn i lederutvikling, medarbeiderskap, arbeidsmiljø og nærværarbeid
- Vi fortsetter arbeidet med å skape en heltidskultur i Inderøy, gjennom deltakelse i nettverk og i alt rekrutteringsarbeid i kommunen
- Styrke internkontroll og avvikshåndtering
- Fortsette med systematisk lederutvikling gjennom faste møter i utvida lederforum (med alle ledere, hovedtillitsvalgte og hovedverneombud)

Bolyst

Virkemidlet bolyst skal gjøre Inderøy mer attraktiv å bo i - og flytte til. Inderøy kommune skal legge til rette for alle generasjoner, men vil ha et spesielt fokus på den yngre generasjon som skal etablere seg for første gang. Det er mange faktorer som bidrar til å skape bolyst uavhengig av hvor. Eksempelvis: Bolig, Arbeid, Kompetansebygging, Informasjon og veiledning, Infrastruktur og tilgjengelighet, Kultur- og fritidstilbud, Møteplasser og Omdømme

Bolyst kan skapes gjennom ulike innovative metoder og prosjekter. Ved å etablere og gjennomføre bolystprosjekter kan man gjennom samskaping mobilisere et stort mangfold av aktører. Her bør kommunen vurdere samskaping med næringsliv, frivillige lag og foreninger, innbyggere, barn og unge via skoler, kunnskapsmiljø (FoU-miljø) og gjerne andre offentlige institusjoner. Dette er vesentlig for å skape en best mulig felles forståelse og inkludere innspill fra andre aktører som er eller kan bli berørt av et bolystprosjekt. Det er vesentlig at prosjektet eies av alle parter. Dette står også beskrevet i modellen: kommune 3.0.

Distriktssenteret har publisert en rapport (<https://distriktssenteret.no/2015/10/28/bolyst-innsats-okt-stedstilhorighet-gjennom-prosjektbasert-lokal-samfunnsutvikling/>) som beskriver tre nøkkelområder for å lykkes med å skape bolyst:

- Bolig
- Kompetanse
- Informasjon/veiledning

En egnet bolig er grunnlag for all bosetting og er derfor en viktig faktor for å skape bolyst.

Kunnskap og kompetanse er også et viktig funn i rapporten og en av nøklene for å bygge en bærekraftig samfunnsutvikling hvor bolyst står sentralt. Mer kompetanse på kommunenivå kan også føre til flere utviklingsprosjekt eller bedre utviklingsarbeid generelt sett (mer helhetlig og langsiktig satsing). Det kan også føre til nye måter å arbeide med utvikling på. Indirekte kan innsats her føre til økt stedstilhørighet ved at kommunen blir i bedre stand til å planlegge og gjennomføre tiltak som øker stedstilhørighet direkte.

Informasjon og veiledning dreier seg om å styrke både funksjonell og følt tilhørighet. Informasjon er forutsetning for funksjonell tilhørighet – å finne fram til viktige funksjoner som tjenester, bolig, arbeid osv. Veiledning kan bidra til følelsesmessig tilhørighet gjennom den personlige kontakten, men kan også bidra til funksjonell tilhørighet raskere ved at verten mer effektivt kan tilpasse informasjon og hjelp til personens behov.

Inderøy kommune sin retter oppmerksomhet mot alle disse tre områdene i årene som kommer. En tverrfaglig gruppe er sammensatt for å jobbe med et innovasjonsprosjekt kalt "Bolig 2030". Kort fortalt handler dette prosjektet om å legge til rette for at innbyggere og tilflyttere får et tilbud om egnet bolig som er tilpasset deres økonomi og behov. Her vil det være snakk om å invitere Husbanken samt næringsliv om i fellesskap å legge til rette for en ønsket og prioritert utbygging av boenheter tilpasset behov i Inderøy kommune. På den andre siden vil prosjektet også vurdere våre kommunale boenheter og eventuelt redusere antall til et balansert behov for å frigjøre midler til for eksempel delfinansiering av nye boenheter for salg eller alternativt leie før eie. En annen mulighet Inderøy kommune ikke har benyttet i stor grad tidligere, er tildeling- eller tilvisningsboliger via Husbanken.

Kommunen tar mål av seg å utvikle sin innovasjonsstrategi med å invitere med de som skal være brukere av nye tjenester eller funksjoner for å etablere felles forståelse og at nye tjenester/funksjoner tilfredsstiller behov fra de som skal bruke disse nye tilbudene. En slik tilnærming krever læring og ny kunnskap som tas i bruk. Inderøy kommune har også som målsetting at alle prosjekter som omhandler innovasjon skal samles i egen oversikt tilgjengeliggjort for ansatte i kommunen så vel som innbyggere. Dette som et ledd i det siste nøkkelområdet med å informere bedre og veilede på nye måter som svarer til konkrete behov. Her vil ny innbyggerportal høst 2022 være et godt verktøy.

Innbyggerinvolvering

Kommune 3.0 bygger på at kommunen og innbyggerne har et enda sterkere fellesskap og bestemmer i enda større grad sammen. Dette innebærer å involvere innbyggerne i beslutningsprosesser og skape en samskapingskommune. Ansatte, politikere, næringsliv og innbyggere finner ut hvordan et behov eller utfordring skal løses i fellesskap. Inderøy kommune skal styrke sin gjennom en ny innbyggerportal som vil bli lansert i slutten av 2022. I denne nye innbyggerportalen vil ha et mye

bedre brukergrensesnitt både for innbyggerne og tilsatte i kommunen som vil gjøre den digitale kommunikasjonen enklere for alle i fremtiden.

Økonomiske mål og prognose for 2022

Kommuneloven setter krav til at kommunestyret fastsetter finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi.

Kommunestyret har satt følgende målsettinger/handlingsregler i forbindelse med budsjett 2022:

- Mål for netto driftsresultat er 2 % av driftsinntektene.
- Mål for disposisjonsfondet settes til 10 % av driftsinntektene.
- Investeringer må vurderes i forhold til framtidig effektiviseringsgevinst, slik at gjeldsnivå pga. netto finansutgifter over tid, reduseres til et nivå med sammenlignbare kommuner.

Kommunedirektørens foreslår at de vedtatte økonomiske målsettinger/handlingsregler i legges til grunn for videre arbeid med budsjett- og økonomiplan. Etter kommunedirektørens vurdering er det behov for å intensivere arbeidet med å finne nye konkrete økonomiske tiltak for få balanse i driften. Kommunedirektøren legger derfor fram forslag om følgende målsettinger/handlingsregler legges til grunn i det langsiktige perspektivet

Kommunedirektørens prognoser tar utgangspunkt i en videreføring av gjeldende økonomiplan med oppdatert med anslag i frie inntekter iht. kommuneproposisjon for 2023. Ved vurderingen av handlingsrommet for 2023-26, må prognose for frie inntekter sammenholdes med de *faktiske* utgiftsnivået i 2022.

Rammer i økonomiplan 2023-2026

Kommunedirektørens prognoser tar utgangspunkt i en videreføring av gjeldende økonomiplan med oppdatert med anslag i frie inntekter iht. kommuneproposisjon for 2023. Ved vurderingen av handlingsrommet for 2023-26, må prognose for frie inntekter sammenholdes med de *faktiske* utgiftsnivået i 2022. Kommunedirektøren viser til tertialrapport pr april som skisserer et utfordringsbilde på anslagsvis 4- 5 mill. kroner i driften, som det er utarbeidet nye tiltak for å oppnå budsjettbalanse.

Målet om netto driftsresultat på 2 % er lagt til grunn. Finanskostnader er beregnet ut fra forutsetninger om at et avdragsnivå som skal ivareta krav til minimumsavdrag, samt et gjennomsnittlig rentenivå på 2,5 - 3 % i planperioden. Netto finanskostnader utgjør i 2022 om lag 8,4 % av driftsinntektene og øker til om lag 10 % i 2025.

Økonomiplan 2023-2026	2023	2024	2025	2026
Tall i 1000 kr				
Rammetilskudd	-288 445	-289 331	-289 523	-289 527
Inntekts- og formuesskatt	-185 923	-185 923	-185 923	-185 923
Eiendomsskatt	-17 283	-17 283	-17 283	-17 283
Andre generelle driftsinntekter	-2 955	-2 955	-2 955	-2 955
Sum generelle driftsinntekter	-494 606	-495 492	-495 684	-495 688
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	419 252	419 252	419 252	419 252
Avskrivninger	51 928	51 928	51 928	51 928
Sum netto driftsutgifter	471 180	471 180	471 180	471 180
Brutto driftsresultat	-23 426	-24 312	-24 504	-24 508
Renteinntekter	-2 215	-2 215	-2 215	-2 215
Utbytter	-4 850	-4 850	-4 850	-4 850
Renteutgifter	25 300	29 000	29 000	29 000
Avdrag på lån	45 020	45 020	45 020	45 020
Netto finansutgifter	63 255	66 955	66 955	66 955
Motpost avskrivninger	-51 928	-51 928	-51 928	-51 928
Netto driftsresultat	-12 099	-9 285	-9 477	-9 481
<i>Disp./dekning av netto driftsresultat</i>				
Overføring til investering	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	5 211	5 211	5 211	5 211
Bruk av bundne driftsfond	-6 632	-6 632	-6 632	-6 632
Avsetninger til disposisjonsfond	17 020	14 206	14 398	14 402
Bruk av disposisjonsfond	-3 500	-3 500	-3 500	-3 500
Dekning av tidl. års merforbruk	0	0	0	0
Sum disp./dekning av netto driftsresultat	12 099	9 285	9 477	9 481
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0

Frie inntekter - rammetilskudd og skatteinntekter

Kommunedirektørens prognoser baserer seg på KS sin prognosemodell for frie inntekter (STOLP-modellen) som er oppdatert 17. mai 2022. I prognosen legger KS til grunn en realvekst på 1,35 mrd. kroner som er midt i intervallet for anslaget.

Det legges som tidligere år, til grunn en 0-vekst i antall innbyggere i Inderøy kommune (6811 innbyggere).

For 2022 utgjør ikke endringene i RNB noen stor realvekst. Signalene er at det ikke kompenseres for Covid 19 relaterte kostnader. Det betyr at veksten i frie inntekter må brukes til å dekke disse kostnadene. Det betyr at Inderøy kommune vil få en vekst i realvekst på 1 mill.kroner i 2022.

	Beløp
Vekst i frie inntekter	i mill kr
Endringer i frie inntekter 2022	9,5
Estimat merutgifter covid -19	8,5
Realvekst 2022	1

Tabell 5: Korrigert nominell vekst i forhold til budsjett 2022

For 2023 utgjør kommunens generelle inntekter (frie inntekter) 494,6 mill. kroner. Sammenholdt med kostnadsnivå i 2022 som tar utgangspunkt i budsjetterte frie inntekter på 485,8 mill. kroner, er det en nominell vekst på 8,8 mill. Kroner.

	Beløp i mill. kr
Vekst frie inntekter 2022 – 2023	
Økte skatteinntekter 2022-2023	4,0
Økt rammetilskudd 2022-2023	4,8
Sum vekst fra 2022 til 2023	8,8

Tabell 6: Nominell vekst fra 2022-2023

Veksten i frie inntekter må ses i sammenheng med lønns- og prisvekst og andre volumøkninger i kommunens tjenesteproduksjon. I en vurdering av realvekst må det tas hensyn til forventet pris- og lønnsvekst, endringer i pensjonskostnader og finansutgifter. I tillegg vil man måtte ta høyde for diverse endrete behov i tjenesteproduksjon i de ulike driftsenhetene. Dette øker utfordringsbildet.

Eiendomsskatt

Kommunedirektøren legger til grunn en skattebelastning på dagens nivå i 2023 som gir inntekter på anslagsvis 17,2 mill. kroner. For perioden 2024-2026 legges til grunn inntekter fra eiendomsskatt på samme nivå. Det er lagt til grunn 3 promille for boliger og fritidseiendommer. For næring er det lagt til grunn videreføring med 3,5 promille iht. dagens nivå.

Eiendomsskatt fra næring vil gi et redusert inntektsnivå tilsvarende endringene i regler om nedtrapping av produksjonsutstyr.

Prisvekst

Anslaget for kommunal deflator (pris og lønnsvekst) er oppjustert til på 3,7 % og utgjør en økning på 1,2 prosentpoeng i forhold til statsbudsjettet for 2022. Til grunn for oppjusteringen av anslaget ligger både oppjustering av årslønnsvekst og prisvekst til 3,7%. KS anslår oppjusteringen til å utgjøre en merutgift for kommunene i størrelsesorden 4-4,5 mrd. kroner.

Økonomisk bærekraft for perioden 2023-2033

Både nasjonalt og omkringliggende kommuner fikk gode økonomiske resultater i 2021, men vil ha et krevende økonomisk utfordringsbilde i årene som kommer. Inderøy kommune er ikke et unntak selv om kommunen har klart seg bra økonomisk de siste årene. Fra 2027 vil Inndelingstilskuddet begynne å reduseres, demografien beskriver økt behov for spesielt helse og sosialtjenester og kommunen har investert innenfor både oppvekst og helse for å møte disse utfordringene. Den økonomisk bærekraftsmodellen er ikke en fasit for de kommende årene, men vil være et godt verktøy for å beskrive det fremtidige bildet av økonomien til Inderøy kommune. Det vil frem mot budsjettbehandling for 2023, jobbes videre med å utvikle denne modellen med simuleringen av ulik utvikling i innbyggertall.

Det ligger til grunn noen forutsetninger som gir estimatene. De viktigste er:

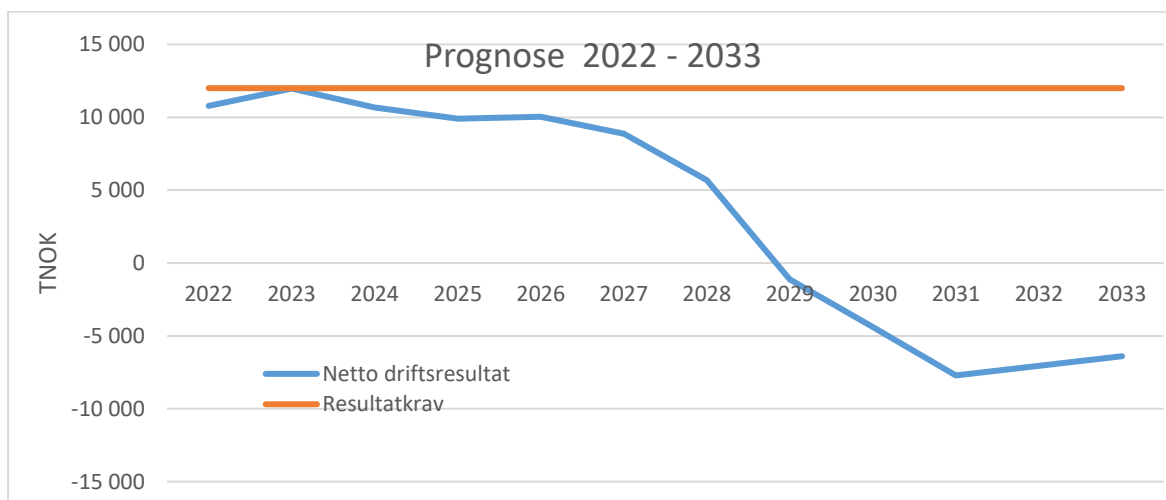
- Ingen realvekst på kostnadssiden i tjenesteproduksjonen, bortsett fra økte finanskostnader
- I simuleringen av inntektene for perioden 2023 – 2026 er basert på stolp-modellen, og det legges ikke inn realvekst i inntektene fra 2027 og utover.
- Det er ikke lagt inn økning i eiendomsskatten ut over dagens skattenivå.
- Det lagt inn reduksjon i tildelingstilskuddet fra 2027 på 4 mill. kroner årlig.
- Lånerente på 3,0 prosent

- Innskuddsrente på 1,0 prosent
- Avdragsbetaling på lån ligger innenfor krav om minimumsavdrag.
- Årlig utbytte fra NTE på 4,8 MNOK
- Det er lagt inn både vedtatte og antatt vedtatte investeringer, se egen tabell under.

Netto Investering	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Vann	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000
Bygg	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
Vei	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000
IKT	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000
Oppvekstsenter vest	55000											
Røra barnehage		10000	10000									
Helseplattformen				23000								
Avløpsrensing		40000										
Uteseksjonen		13000										
Sakshaug skole		20000	20000									
Trinn 3 helse og sosial							120000					
Sum netto	77000	105000	52000	45000	22000	22000	142000	22000	22000	22000	22000	22000

Prognose økonomisk utvikling 2022 - 2033

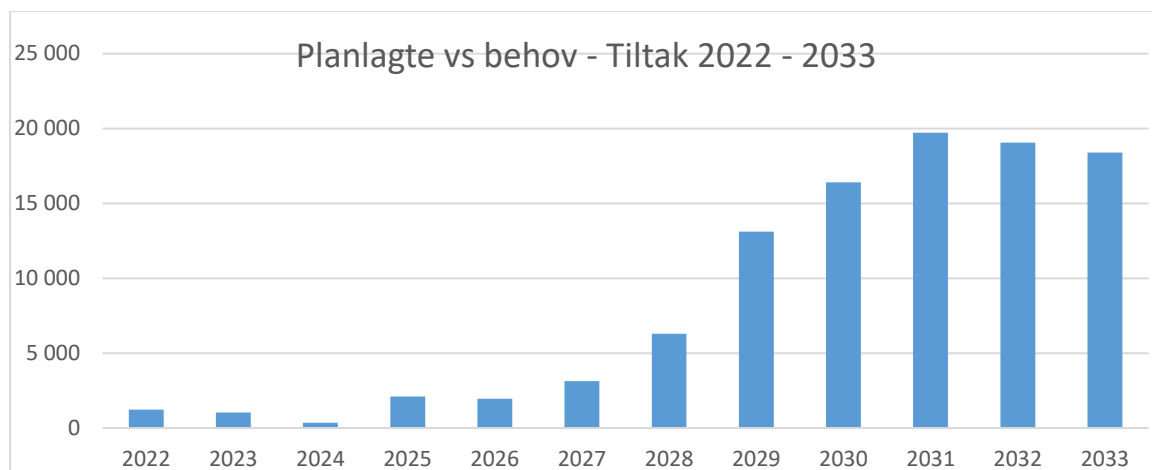
Figuren under viser en prognose på den økonomiske resultatutviklingen gitt de forutsetningene som er beskrevet. Figuren under viser at prognosen på resultatene fremover er ligger opp mot ønsket resultat frem mot 2027. Figuren viser også tydelig hvordan reduksjonen av inndelingstilskuddet øker utfordringene betydelig med å oppnå ønsket resultat.

Figur: Prognose på resultatutviklingen 2022-2033

Tiltaksbehov

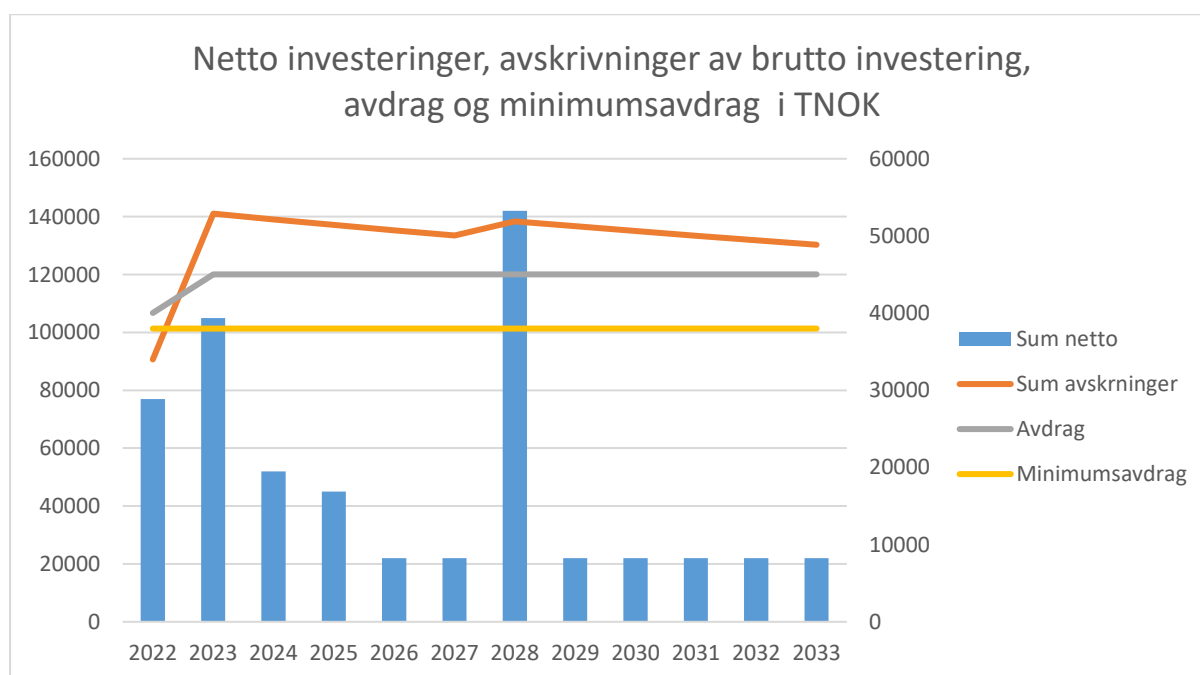
Figuren under viser behovet for ytterligere økonomiske tiltak eller realvekst i inntektene for å oppnå ønsket økonomisk resultat (12 mill.kroner) i perioden. Stolpene viser behovet for nye tiltak i perioden, hvis de som allerede er planlagt gjennomføres. Figuren viser at Inderøy kommune trenger betydelig med nye økonomiske tiltak i driften eller økt realvekst i inntektene mot slutten av perioden.

Figur: Behov for økonomiske tiltak 2022-2033

Investeringer, avskrivninger, avdrag og krav til minimumsavdrag for perioden

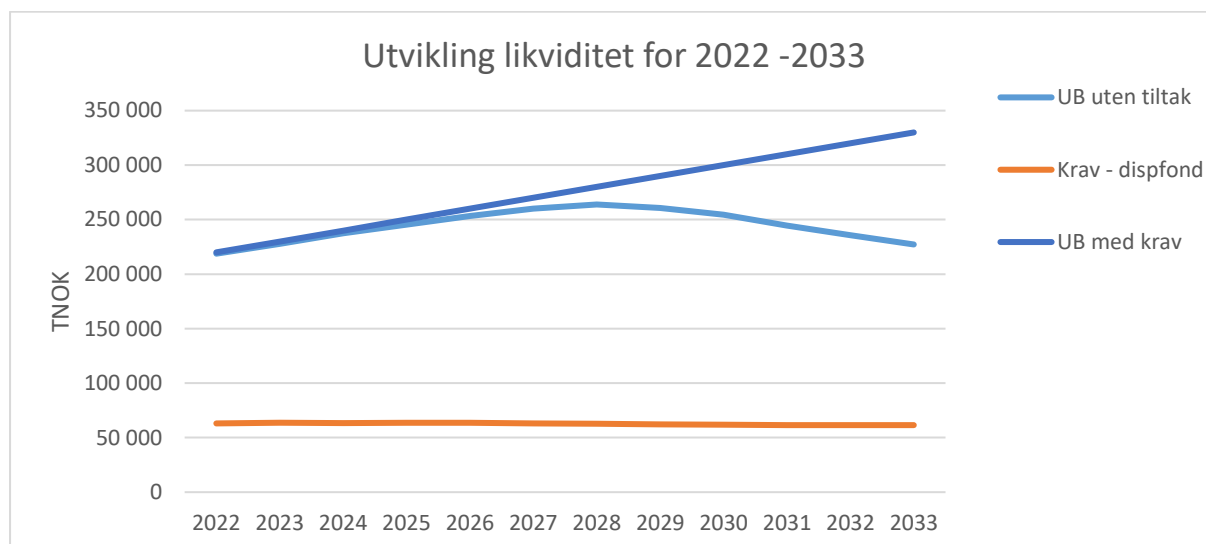
Figuren under viser utviklingen i investeringer basert på tidligere presentert tabell i primæraksen.

Figur: Utvikling i investeringer, planlagte avdrag og minimumsavdrag på lån 2022-2033

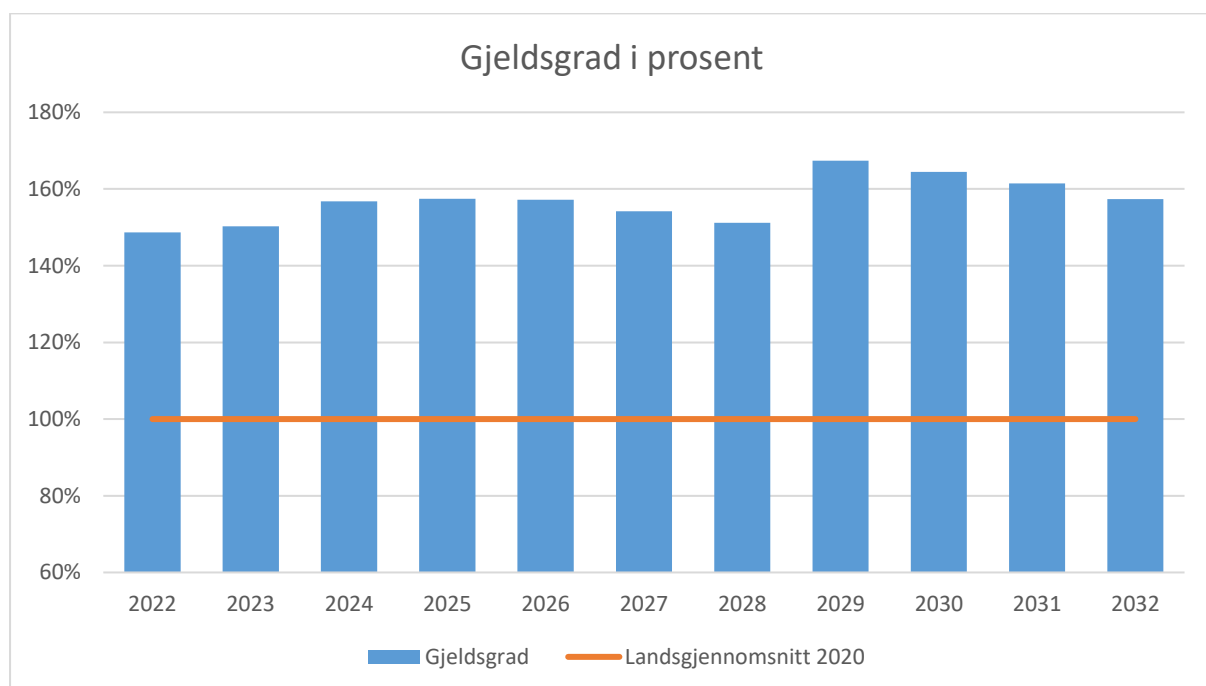
Sekundæraksen viser de årlige avskrivningene, planlagte avdrag på lån og minimumsavdrag som Inderøy kommune er lovpålagt å betale. Figuren viser at det planlegges å betale mer enn minimumsavdraget, men mindre enn avskrivningene. Avskrivningene skal gjenspeile den reelle slitasjen/verdireduksjonen på anleggsmidlene som i hovedsak er bygningsmasse.

Figur under viser prognose på likviditetsutviklingen ved to scenarier. Forskjellen på scenariene er utviklingen i likviditeten med og uten behovet for nye tiltak.

Figur: Scenarier for likviditetsutvikling 2022-2033

Grafene viser at Inderøy kommune opprettholder likviditeten, men er forutsatt 100 prosent lånefinansiering av investeringene. Figuren under viser utviklingen i gjeldsgrad. Gjeldsgrad er gjelden dividert med inntekten.

Figur: Utvikling i gjeldsgrad 2022-2033

Prognosen på gjeldsgraden til Inderøy kommune er rundt 150 prosent til 2028, før den opp mot 170 prosent hvis byggetrinn 3 innenfor strukturendringene innenfor helse og omsorg blir en realitet.

Arbeid med klima

FNs klimapanel har i sin siste hovedrapport som ble publisert dette året sagt at verden må nå utslippstoppen før 2025 og at utslippene deretter må gå kraftig ned fram mot 2030 om det skal være mulig å nå målet om å begrense den globale oppvarmingen ned mot 1,5 grad. Målet i Parisavtalen om å holde oppvarminga under 2 grader og ned mot 1,5 grad er valgt fordi det vil gi gode muligheter for tilpasning til de klimaendringene som vil komme, uten at det blir for kostbart og vanskelig og uten for mange irreversible endringer (som det vil ta naturen flere hundre år å rette opp). Dette er derfor en viktig målsetting. Mulighetsrommet for god tilpasning er nå. Skal målet nås trengs det en snuoperasjon siden vi med vedtatt politikk er på veg mot 3,2 grader innen 2100. Det er nødvendig med umiddelbare kutt i alle sektorer.

Inderøy kommune har vedtatt å være en foregangskommune i klimaarbeid. I løpet av våren 2022 skal kommunestyret vedta en ny klimapolitikk med visjon, mål for utslippskutt og klimamål og tiltak, som vil være førende for arbeidet framover.

Demografiske forhold og utfordringer knyttet til dette

Antall innbyggere og sammensetningen i befolkningen, vil påvirke kommunens frie inntekter. Det er derfor viktig å legge prognoser for befolkningsutvikling til grunn, ved fastsettelse av inntektsnivå og aktivitetsnivå og behov for innsats i kommunens tjenestetilbud for kommende planperiode.

Status befolkning 2022

Ved inngangen til 2022 var det registrert 6794 innbyggere i kommunen, en økning på 30 innbyggere fra 1.1.2021.

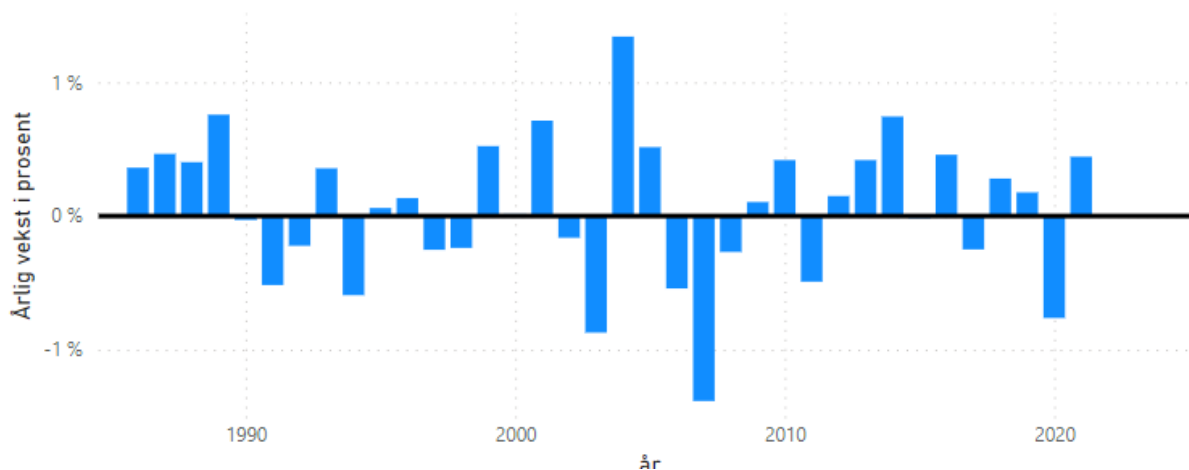
Antall innbyggere	2022	Andel	Endr. fra 21	2021
0 – åringer	59	1 %	-7	66
Barnehage (1-5 år)	363	5 %	-3	366
Grunnskole (6-15 år)	844	12 %	-17	861
Videregående (16-19 år)	371	5 %	0	371
Voksne 20-66 år	3789	56 %	17	3 772
Eldre 67-79 år	1014	15 %	27	987
Eldre 80-89 år	284	4 %	13	271
Eldre 90 år og eldre	70	1 %	0	70
Sum innbyggere 1.1	6794		30	6 764

Tabell, Antall innbyggere i Inderøy kommune pr 1.1.2022. Kilde SSB tabell 07459 befolkning etter alder

Som tabellen over viser har kommunen 27 færre barn og unge, enn for ett år siden. Veksten skyldes økning på 40 innbyggere i aldersgruppene over 67 år, samt 17 flere i yrkesaktiv alder. Om man sammenligner aldersgruppene barn og unge (0-19 år) og eldre over 67 år, er det en liten overvekt av barn og unge pr 1.1.2022. Aldersgruppen 0-19 år utgjør 24%, mens 67 år og eldre utgjør 20,1%.

Etterfølgende figuren viser befolkningsvekst for kommunen fra 1986 til 2021. Viser at for de siste 10 årene er det svingninger, men endringene er små og utgjør er under 1 % pr år Figuren viser den faktiske utviklingen fram til 2022. Inderøy kommune har hatt en økning i folketallet fra 2012 til 2022, befolkningen har i stor grad ligget +/- 6800 i flere år. Sett i lys av veksten de siste årene, er det ikke naturlig å legge til grunn høy vekst. Kommunedirektøren legger til grunn som tidligere år, middels nasjonal vekst i strateginotatet.

Årlig befolkningsvekst i prosent i Inderøy i perioden 1986-2021

Figur befolkningsvekst 1986-2021

Kilde Trøndelag i tall

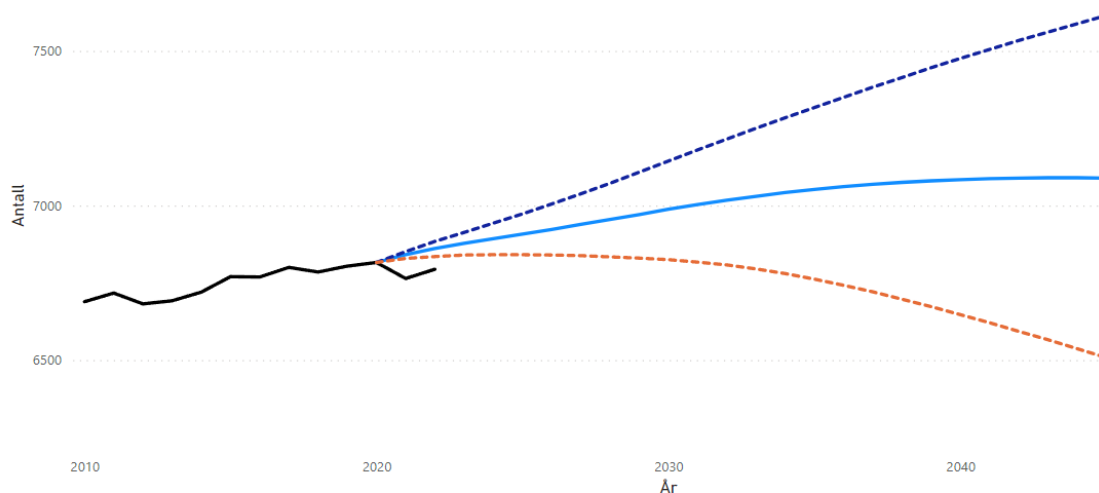
Befolkningsprognose fram til 2030 og 2050

Figuren viser framskriving av folketall for de ulike alternativene fram mot 2050 med økende usikkerhet ut i perioden. For Inderøy kommune vil høy vekst tilsi en befolkning på vel 7100 i 2030 og 7600 i 2050. Middels nasjonal vekst tilsier en befolkning i 2030 på om lag 6800 innbyggere og 7100 i 2050.

Prognoser fra SSB hentet fra Trøndelag i tall viser en tydelig endring mot flere eldre og færre barn og unge. Figur 2 og 3 utvikling i folketall pr aldersgruppe viser at det kan forventes en vekst i den eldre delen av befolkningen, mens antall barn og unge reduseres. Ut fra prognosene vil vi de nærmeste årene få en betydelig vekst i aldersgruppen 80- 89 år.

Utvikling av befolkningen i Inderøy, historiske tall og framskriving fra SSB

Prognosealternativ ● Historisk ● Hovedalternativet (MMMM) ● Høy nasjonal vekst (HHMH) ● Lav nasjonal vekst (LLML)

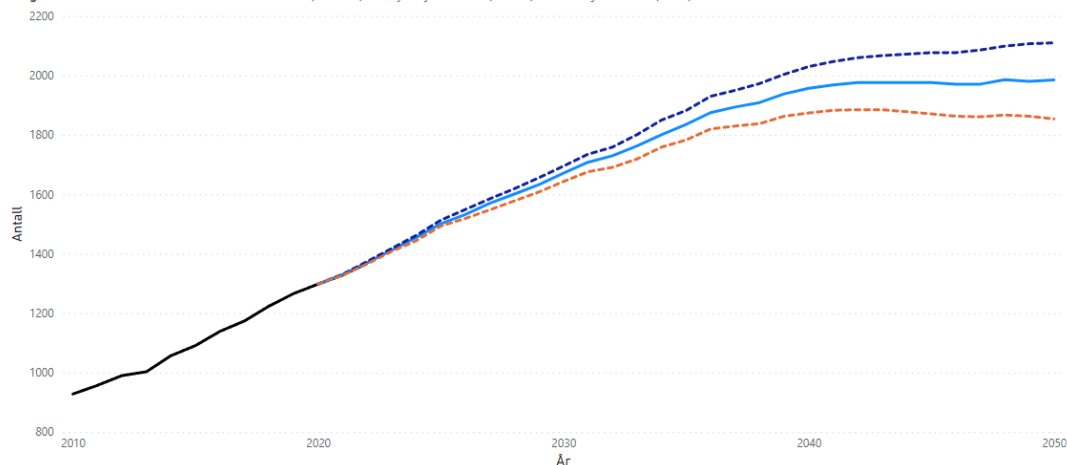

Figur: utvikling i folketall med ulike alternativer for nasjonal vekst 2010-2050, Kilde: Trøndelag i tall

Prognoser for endring i befolkningsgruppen eldre over 67 år

Utvikling av befolkningen valgte aldersgrupper i Inderøy, historiske tall og framskriving fra SSB

Prognosealternativ ● Historisk ● Hovedalternativet (MMMM) ● Høy nasjonal vekst (HHMH) ● Lav nasjonal vekst (LLML)

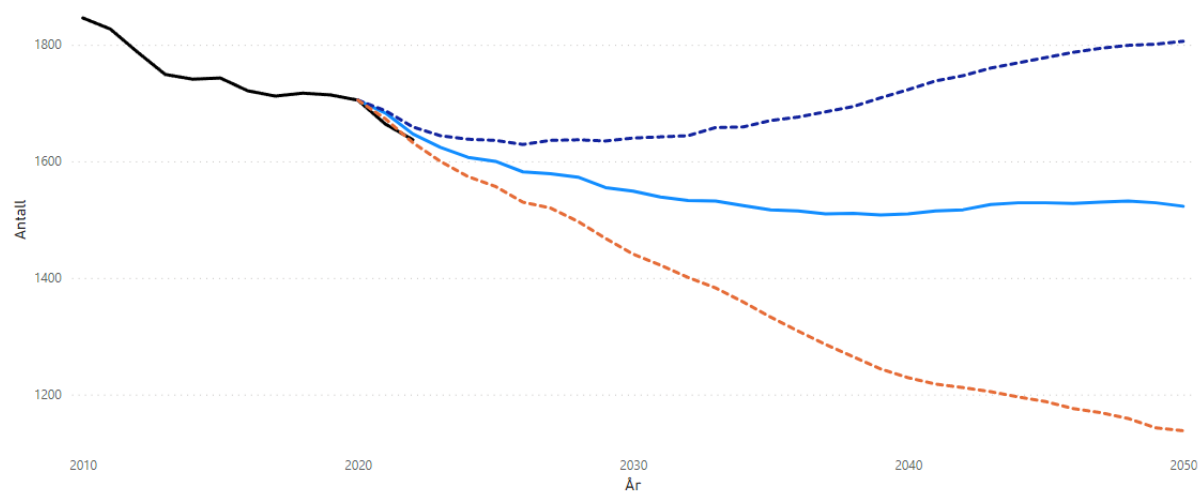

Figur: utvikling i aldersgruppen eldre over 67 år med ulike alternativer for nasjonal vekst 2010-2050, Kilde: Trøndelag i tall

Prognoser for endringer i befolkningsgruppen barn og unge

Utvikling av befolkningen valgte aldersgrupper i Inderøy, historiske tall og framskriving fra SSB

Prognosealternativ ● Historisk ● Hovedalternativet (MMMM) ● Høy nasjonal vekst (HHMH) ● Lav nasjonal vekst (LLML)

Figur: utvikling i aldersgruppen barn og unge (0-19 år) med ulike alternativer for nasjonal vekst 2010-2050

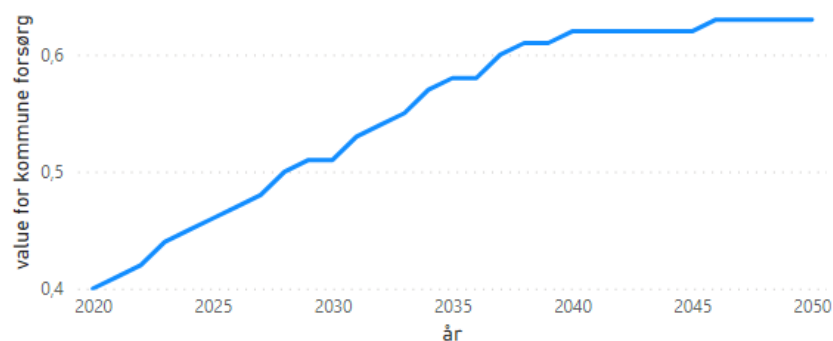
Forsørgerene – antall yrkesaktive

Forsørgerene måler antall yrkesaktive i forhold til del eldre over 67 år (dvs. antall aldersgruppen 16- i forhold til antall over 67 år).

Forsørgerene måler antall yrkesaktive pr eldre over 67 år. Med økende antall eldre i forhold til yrkesaktive, blir det flere eldre pr yrkesaktiv.

Som figuren utvikling i forsørgerbrøk, under prognoser at forsørgerene reduseres. Det blir flere eldre per voksen i yrkesaktiv alder. I 2020 var det 0,3 eldre over 67 år per yrkesaktive. I 2031 vil denne være 0,51 og i 2050 0,63.

Utvikling forsørgerbrøk i Inderøy

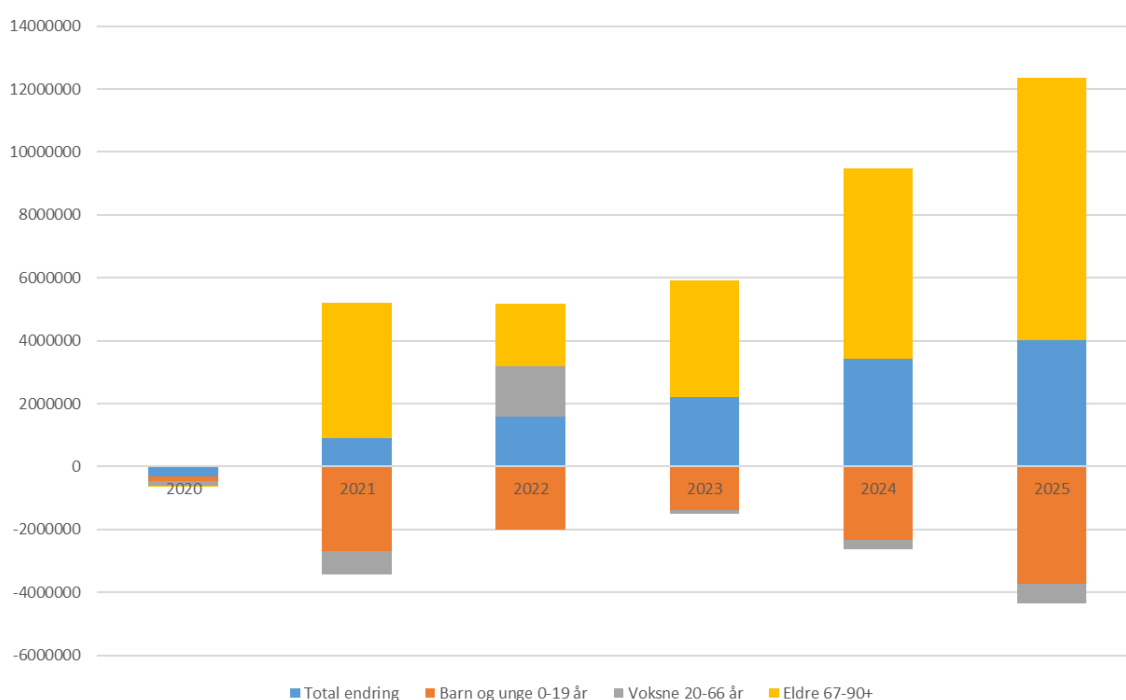
Figur: Utvikling i forsørgerene 2011- 2041

Demografikostnader

Endringer i demografi med færre barn og unge, og flere eldre vil få konsekvens for kommunens kostnader. Prognoser har som mål å illustrere forventede utviklingstrekk for brutto utgiftsbehov framover.

Figuren under at kostnader til demografi vil øke fram mot 2025 (blått felt). Kommunen må forvente å få økte kostnader til aldersgruppen eldre 67-90 +, anslagsvis 7 mill kroner sett i forhold til 2021. vekt For å møte utfordringsbildet med økte demografikostnader er det avgjørende at å redusere kostnader i aldersgruppene med negativ vekst.

Figuren under viser årlige endringer i kommunens brutto utgiftsnivå pr år spesifisert på tjenester for perioden 2020-2025. Vi ser at utgiftsbehovet øker vesentlig fra 2024 i aldersgruppen eldre. Økningen knyttes til pleie og omsorg.

Figur: Beregnet endringer i demografikostnader for Inderøy kommune 2020-2025

Sektorvis beskrivelse av utfordringsbilde for perioden 2023-2033

Oppvekst og kultur

Kort om sektoren

Oppvekstområdet omfatter funksjonene barnehage, grunnskole (1-10), styrket tilbud til barn i barnehage, voksenopplæring, SFO og skoleskyss.

Kulturområdet omfatter bla. den kulturelle skolesekken, aktivitetstilbud for barn og unge, annet forebyggende helsearbeid, aktivisering av eldre og funksjonshemmede, bibliotek, kulturskolen,

museer, idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg, andre kulturaktiviteter, kulturminneforvaltning, den norsk kirke

Utfordringsbildet; på kort og lang sikt

Kapasitet på oppvekstområdet

Antall barn i barnehagen har i perioden 2013-2021 variert mellom 340 – 355 barn. I 2021-2022 er det 346 barn i barnehager hvorav 254 i kommunale barnehager. Andel barn som går i kommunale barnehager er i dag 64 %, og den øker noe fra barnehageåret 2022-2023. De kommunale barnehagene er stort sett fylt opp. Sandvollan bhg og Mosvik bhg har kapasitet med utgangspunkt i tilgjengelig areal. Dersom barnetallet øker, vil behovet for personalressurser øke, jf. Bemanningsnorm og Pedagognorm.

Oppvekstsenter vest bhg, som har 82 plasser, er fylt opp. I og med at den nye barnehagen i vest er større/har flere plasser enn Utøy bhg og Lyngstad bhg til sammen, må man øke personalressursen fra august 2022. Kommunedirektøren antar at tilbudet i barnehagen i oppvekstsenter vest, vil være attraktivt også framover i tid.

Kommunedirektøren antar at man vil få vekst i Røra krets på bakgrunn av etableringen som skjer på Lensmyra. Dette vil utfordre kommunen mht. kapasiteten i Røra bhg som allerede er full, og som trenger utvidelse/ombygging med utgangspunkt i det eksisterende barnetallet i kretsen (jf. Tidligere utredning). Det er behov for en fhv rask avklaring av hvilken kapasitet Røra bhg skal ha i framtida.

Det er fra høsten 2022 fem (5) barn som går i barnehage i nabokommunen (Verdal). Dersom barn hjemmehørende i Inderøy kommune går i privat barnehage i annen kommune, vil det pr. barn per år koste ca. kr. 115 000, barn under tre år - og for barn over 3 år ca kr. 240 000. I 2022 blir det en kostnad for Inderøy kommune på ca. 1 mill kroner.

I ny arealplan legges det opp til mange nye boenheter, særlig i Sakshaug krets. Det vil sannsynligvis utfordre kapasiteten i Sakshaug barnehage. Dette bør utredes i løpet av kort tid, helst i løpet av 2023.

Kapasiteten i Inderøyskolen er samlet sett god. Elevtallet har gått ned med ca. 50 elever i perioden 2013-2021, men ikke så mye som SSB, middels utvikling, har spådd. Inderøy ungdomsskole hadde eksempelvis rundt 300 elever i 2013, og har skoleåret 2021-2022 255 elever.

Den nye skolen i oppvekstsenter vest, er beregnet for inntil 180 elever. Ved oppstart i august 2022 er det 129 elever og dermed god kapasitet. Dette skyldes i stor grad etableringen av Skarnsundet Montessori. Det er også kapasitet i Sandvollan skole og Røra skole; mulighet for oppfylling av klasser. Sakshaug skole har, som kjent, utfordringer med bla. begrensninger i fellesareal som i dag gir driftsmessige utfordringer. Det må være en målsetting å få et vedtak knyttet til utredning av Sakshaug skole våren 2023.

Kostnadsvekst/mulighetsrom for reduserte kostnader

Etableringen av ny barnehage- og skolestruktur fra 01.08.22, vil gi muligheter for å effektivisere i sektoren - som planlagt. Sektoren har siden høsten 2021, jobbet med nye ressurstildelingsmodeller

for barnehage og skole. Dette for å gi ressurser til barnehagene og skolene som gir like vilkår for barn/elever, men også for å ha kontroll på hva ressursene går til.

Den største utgiftsposten innen skole og barnehage er lønnskostnadene - som utgjør i underkant av 80 % av budsjettet. Siden vedtak om ny struktur på skoleområdet ble vedtatt i mars 2019, har det kommet endringer i krav til bemanningsnorm i grunnskolen. Dette utfordrer muligheten for å ta ned personalressurser ytterligere.

Barnehageområdet

Mosvik barnehage

Barnetallet i Mosvik barnehage har over år krympet. Ved etablering av barnehage i oppvekstsenteret, ser man at flere foreldre velger denne barnehagen framfor Mosvik barnehage – noe som kan ha sin forklaring i ulike forhold. Søknaden til barnehagen vil avhenge av om unge etablerer seg i grenda, og om disse velger Mosvik bhg til sitt/sine barn.

Behov for investeringer

Røra bhg

Røra bhg har per i dag ikke kapasitet til å ta imot alle barn født i kretsen. Barnehagen fyller arealkrava, men arealene er lite hensiktsmessige etter utvidelsen i 2018-2019. Barnehageåret 2022-2023 er det fem barn som er søkt inn i privat barnehage i Verdal kommune; åtte barn i 2021-2022. Det må også påventes vekst på bakgrunn av nyetableringer på Lensmyra.

Kommunen skal bygge om og bygge ut Røra barnehage innen 2024. Estimert barnetall/plasser: 80/95.

Sakshaug barnehage

På bakgrunn av vekst på Straumen med nye boligtomter/boenheter, jf. forslag i ny arealplan, vil kapasiteten i Sakshaug bhg utfordres. Barnehagen er per i dag full. Sakshaug bhg er også mottaksbarnehage i Inderøy. Dersom kommunen skal ta imot mange/flere innvandrere og/eller flyktninger framover, må dette også ligge som en forutsetning ved en framtidig utvidelse.

Skoleområdet

Behov for investeringer

Sakshaug skole - oppstart utredning våren 2022

Når det gjelder de andre skolene vises det til utredningen i skolestruktursaken fra 2019.

Kultur og fritid

Kulturområdet er et viktig satsningsområde for Inderøy, og kulturlivet er preget av allsidighet, samarbeid, kreativitet og nytenkning. Det er et bredt og engasjert amatørmiljø i kommunen, og vi har i tillegg et betydelig antall profesjonelle aktører bosatt – som er aktive lokalt og regionalt.

Kulturtilbudet skal gjelde alle innbyggere og må derfor treffe bredt. «... Kunst og kultur skal gi opplevelser og motivere til aktivitet for å fremme trivsel og helse, utvikle skapende evner, identitet, god amatørkultur og bredde i idretts- og aktivitetstilbudet» (Kulturplan 2013-2025, overordnet målsetting).

Kulturenheten, kulturskolen og biblioteket, deltar i faggrupper på tvers, og skal samarbeide tett med Inderøy kulturhus som kulturformidler. Høsten 2021 ble det tilsatt en ungdomskontakt, som et resultat av medvirkningsprosesser i folkehelseprosjektet *Ung i lag*, og som svar på kommunens mål om å «være den beste kommunen å være ungdom i, med fokus på møteplasser og tilgjengelige voksne som bryr seg» (Kommuneplanens samfunnsdel, kap 7.1.2, s. 18).

Kulturområdet vil spille en enda viktigere rolle framover i utvikling av framtidens kommune. Gjennom samhandling og samskaping med andre, internt og eksternt, vil kulturfeltet bidra i kommunens forebyggende arbeid, og som en basiskomponent for livskvalitet og folkehelse.

Frivilligheten spiller også en stor rolle i Inderøysamfunnet, og i siste runde av Kulturindeksen, ligger Inderøy fortsatt høyt oppe i landet på frivillighet. Det er etablert et tett samarbeid som vil videreføres og struktureres, bl.a. gjennom arbeidet med en plan for frivillighet.

Inderøy er nasjonal formidler av arven etter Nils Aas, et stort ansvar for en liten kommune. Inderøy kommune er, sammen med de andre vertskommunene, medeier i det konsoliderte museet Stiklestad nasjonale kultursenter (SNK), som drifter museene Stiklestad museum, Egge museum, Stjørdal museum, Levanger fotomuseum og Nils Aas kunstverksted.

Utviklingsoppgaver framover vil blant annet være å videreutvikle biblioteket som formidlingsarena og bibliotekets rolle i skolebibliotekene, jobbe videre med utvikling av framtidens kulturskole og kulturskolen som ressurs i samhandling med oppvekst og helse, videreføre kulturminnesatsinga, samt utvikle arenaer og rammebetingelser for barn og unges kulturuttrykk. Det er ønske fra flere hold, at kulturskole, bibliotek og fritidskultur inngår som en del av kommunedelplan for oppvekst ved neste revidering.

Innovasjon

- Digitalisering innenfor skole og barnehage
- Oppvekstsenter vest er i oppstarten av et spennende arbeid som handler om et gjennomgripende samarbeid mellom barnehage og skole; 0-13 år - faglig og pedagogisk - der hovedmålsettingen er å ...

Etablere et framtidsrettet oppvekstsenter med tilhørighet til et inkluderende faglig og sosialt fellesskap. Utvikle helhetlig utdanningsløp fra 0-13 år gjennom variert, relevant og praktisk tilnærming for lek og læring i barnehagen, skolen og skolefritidsordningen.

Det er også et mål å, i enda større grad enn i dag, samarbeide med foresatte, lag/foreninger; innbyggerinvolvering.

- Tverrfaglig samarbeid på tvers av sektorer på bakgrunn av Oppvekstreformen og satsingen i prosjekt som ABSOLUTT-programmet, Ung i lag (folkehelseprogrammet) og BTI-modellen.

Helse og omsorg

Kort om sektoren

Helse og omsorg er en mangfoldig sektor som omfatter alle pasient- og brukergrupper, i alle aldre, herunder personer med somatisk eller psykisk sykdom, skade eller lidelse, rusmiddelproblem, sosiale problemer eller nedsatt funksjonsevne. Helse og omsorg har fokus på å levere tjenester som er ressurseffektive og møter de reelle behov til brukerne. Dialog og brukermedvirkning skal være sentralt i tjenesteutviklingen. Målsetningen er at alle brukere skal gis støtte til å mestre mest mulig av sin egen hverdag, uansett funksjonsnivå. Dyktige og kompetente ledere og medarbeidere skal sørge for gode og trygge tjenester til innbyggerne. Samskapning mellom medvirkende brukere, familie, venner og aktive innbyggere og frivillighet vil være en nøkkel for å møte fremtidens utfordringer.

NAV og barnevernstjenester er organisert i interkommunalt samarbeid, og budsjettet er lagt inn under sektor helse og omsorg.

Helse og omsorg har siden 2018 gjennomført ulike organisatoriske endringer for i best mulig grad kunne møte fremtidens vekst og behov. Gjennom sammenslåing av ulike tjenesteenheter har man klart å nyttiggjøre felles ressurser og kompetanse på en effektiv måte. Sektoren vil fortsette arbeidet med å se på hvordan kommunen best kan organisere og effektivisere sine tjenester på en best mulig måte.

Utfordringsbilde

Utfordringsbilde frem mot 2030 vil preges av:

- Endringer i demografi og sykdomsbilde
- Mangel på arbeidskraft
- Udekket finansieringsbehov
- Økt etterspørsel og forventninger til helse og velferdstjenester.

Utfordringsbilde fordrer økt krav til prioriteringer, utvikling og innovasjon. Det er behov for økt koordinering og samhandling mellom sektorer i egen organisasjon og mellom kommuner og forvaltningsnivå.

Over tid har det vært volumøkning i oppgaveporteføljen innenfor helse – og velferdstjenester. Kommunen har fått flere oppgaver som tidligere ble gjort i spesialisthelsetjenesten og er og blir den samfunnsaktøren som har det mest komplekse samfunnsoppdraget. Denne utviklingen antas ikke å avta i tiden fremover.

Det stiller store krav til omstillingsevne, prioritering, planlegging, organisering og ledelse. Demografikostnadene for helse og omsorg øker i takt med antall eldre. I perioden 2023 – 2026 vil årlig demografikostnader for pleie og omsorg være i størrelsesorden 3 – 5 mill kr. Det er forventninger om at sektoren driver omstilling og effektivisering for å dempe disse kostnadene.

Hovedgrepene for å møte framtidige utfordringer vil være:

- Styrke innbyggerne til å mestre mest mulig selv – hverdagsmestring
- Flest mulig kan bo i eget hjem så lenge som mulig
- Benytte fagkompetansen og fagressursene best mulig
- Ta i bruk nye metoder og teknologi.

Helse og omsorg er godt i gang med arbeidet for en fremtidsrettet og bærekraftig helse og omsorgstjeneste i Inderøy. Prosjektet skal sørge for gode og fremtidsrettet tjenester i det nye helsebygget på Straumen.

Endret befolkningssammensetning

Ser man nærmere på utviklingen innenfor de enkelte aldersklassene, er det særlig tre tendenser som er tydelige i det langsiktige perspektivet:

- Utflating av vekst i de yngre aldersgruppene
- Tiltakende vekst i de eldre aldersgruppene
- Synkende sysselsetningsrate.

Det vises forøvrig til beskrivelse av demografiutviklingen.

I perioden fram mot 2040 vil man se en kraftig vekst i den eldre del av befolkningen. Veksten i aldersgruppen 80 år og eldre forventes å øke med 230% i perioden fra 2022 – 2040.

Veksten i de eldre aldersgruppene kan føre med seg mye positivt. Kommunen kan eksempelvis få en større andel yngre eldre – pensjonister som kan være en stor ressurs for samfunnet de er en del av. De kan forventes å ha bedre helse, utdanning og økonomi enn tidligere generasjoners pensjonister.

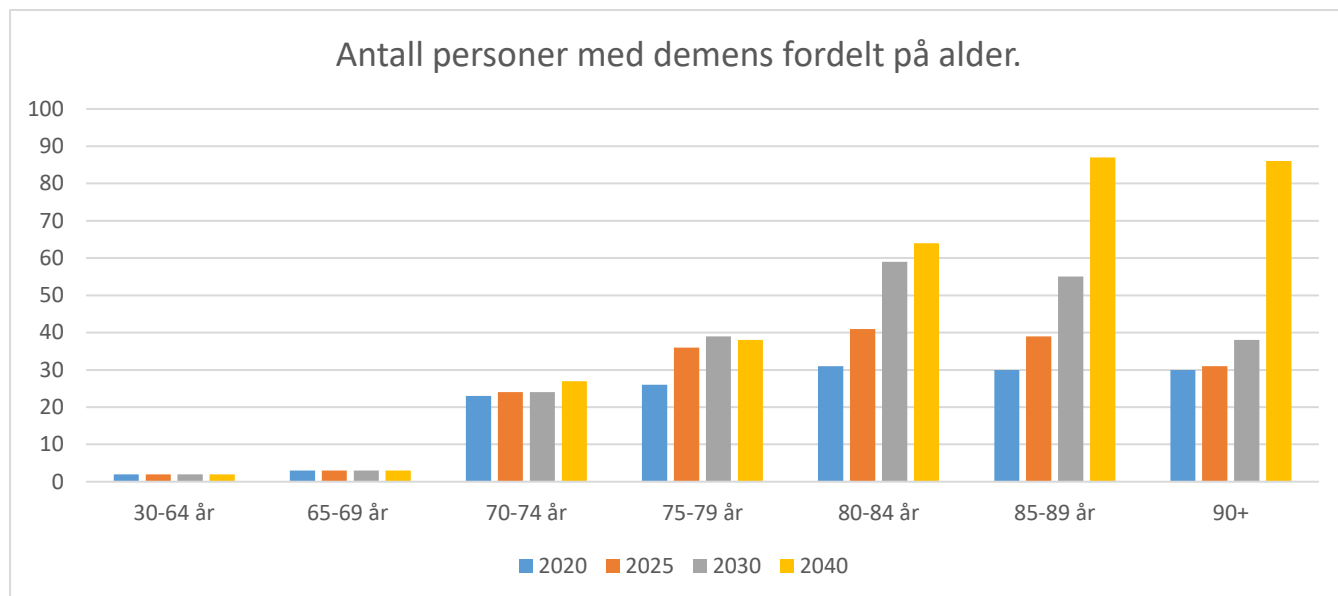
Veksten i den eldre delen av befolkningen vil også føre med seg økte aldersrelaterte utfordringer. Dette vil i størst grad være knyttet til veksten i aldersgruppen 80 år og eldre, der andelen som mottar tjenester i hel døgns omsorg eller institusjon er høyest. For å møte denne veksten er kommunen avhengig av å gjøre en rekke grep i tiden fremover.

Dekningsgrad er et begrep som ofte benyttes som måltall for institusjons- og andre heldøgns plasser (HDO). Dekningsgraden gjenspeiler hvor mange plasser som disponeres i forhold til befolkningen som er 80 år og eldre. Alle innbyggere har i utgangspunktet ansvar for å ha egen bolig som er tilpasset sine behov, men likevel vil det være behov for heldøgns plasser og institusjonsplasser. Inderøy kommune har 24 nye HDO plasser i Mosvik og vil ta i bruk nytt helsebygg på Straumen med 50 plasser. Siste byggetrinn er planlagt med 32 HDO plasser med ferdigstilling i 2030 – investeringen er ikke politisk vedtatt.

Inderøy kommune har for inneværende år en dekningsgrad på 28,1% deretter vil dekningsgraden gradvis synke i takt med økningen i antall eldre 80 år og eldre. Det foreligger ikke faste normer ift dekningsgrad. I utredningsarbeidet, 2018, har det vært lagt til grunn en dekningsgrad på 25%, med fordeling 20 – 80 på henholdsvis institusjonsplasser og HDO. Inderøy kommune hadde i 2016 en dekningsgrad på 31% med hovedvekt på institusjonsplasser.

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2030	2035	2040
Plasser pr 01.01	77	96	96	96	96	96	96	96	96
Næss	22	22	22	22	22	22	22	22	22
Mosvik	24	24	24	24	24	24	24	24	24
Inderøyheimen	50	50	50	50	50	50	50	50	50
Sum pr 31.12	96	96	96	96	96	96	96	96	96
Innbyggere 80+	341	353	381	414	429	476	574	715	806
Dekningsgrad i prosent	28,1%	27,1%	25,1%	23,1%	22,3%	20,1%	16,7%	13,4%	11,9%

I 2040 vil Inderøy kommune ha 307 personer med demens. Dette tilsvarer en økning på 162, eller 112% fra 2020 – 2040. Dette påvirker etterspørselen etter helse- og omsorgstjenester, og kommunen er nødt til å finne bærekraftige løsninger og bidra til at tjenestene planlegges for fremtiden. Demens er en vesentlig folkehelseutfordring, og det er behov for økt oppmerksomhet om forebygging av demens.

Kilde: HUNT4 70+ og studien Ungdemens i Trøndelag (Kvelling-Alme, Brathen, White, Sando, 2019)

Lav dekningsgrad på HDO plasser i siste del av planperioden og et økende antall demente i årene som kommer gir behov for å starte opp arbeidet med en behov- og driftsanalyse og investeringsplan for siste byggetrinn. Byggetrinn 3, med 32 plasser, er planlagt i 2030. Arbeidet bør fremskyndes. Erfaringsmessig tar det 4 år fra planoppstart til ferdigstilling. Behov for å settes i gang å planarbeidet i siste del av 2023.

Liggedøgn på sykehus blir færre, pasientene blir utskrevet til kommunene raskere nå enn tidligere. Erfaringer viser at det er flere som skrives ut med krevende behandlingsopplegg og omfattende behov for tilsyn. Inderøy har i dag lave kostnader knyttet til utskrivningsklare pasienter fra sykehus. Sammenlignet med omkringliggende kommuner er våre kostnader tilnærmet null. Det kan trolig skyldes at vi har den dekningsgraden vi har.

Barnevernsreformen

Barnevernsreformen også omtalt som oppvekstreformen, trådte i kraft 1 januar 2022. Reformen innebærer at kommunen får et økt faglig og økonomisk ansvar for barnevernet.

Reformen innebærer store endringer i finansieringsordningen. Økte betalingssatser for opphold i institusjon skal kompenseres med rammeoverføringer.

Økt økonomisk ansvar for kommunen har allerede slått inn. For 2022 prognoserer barnevernet med merforbruk knyttet til institusjonsplassering av barn.

Skal man lykkes med å forbygge bruk av institusjonsplassering må hele kommunen jobbe sammen i et forebyggende perspektiv. Det jobbes med flere tiltak i oppvekst, helse og omsorg sammen med barnevernet.

Fastlegehjemler

Inderøy kommune har et legesenter med til sammen 8 fastleger. 6 kommunale fastleger og to næringsdrivende fastleger. I tillegg har vi en stilling for lege i spesialisering LIS 1, tre av de kommunale fastleger har kommunale oppgaver, henholdsvis kommuneoverlege og institusjonslege.

Inderøy har det over tid vært god dekning på legetjenestene, men vi har hatt ledige hjemler hvor vi ikke har lyktes med å rekruttere i. Situasjonen i legetjenestene er krevende og det er behov for tiltak allerede i inneværende år.

Det er stor usikkerhet knyttet til hva som vil skje med fastlegeordningen nasjonalt. I Inderøy er det vanskelig å rekruttere leger.

Etter lov og forskrift har kommunen ansvar for legedekning og situasjonen vurderes fortløpende om vi oppfyller vårt ansvar. Det meldes om stor arbeidsbelastning på de leger vi har i dag, med lange arbeidsdager, marginal med areal på arbeidsplassen og lang ventetid for pasienter.

For å stabilisere fastlegeordningen i kommunen er det behov for flere tiltak.

Et tiltak som vurderes er å lyse ut en ny fastlegehjemmel. Ved å øke antall fastleger er det nødvendig å se på hvordan man kan løse behovet for mer areal på dagens legesenter.

Frivillighet

Frivilligheten er en betydelig ressurs og står sterkt i Inderøy. Det jobbes med en egen Frivillighetsplan som skal bidra til å gi mål og retning for det frivillige arbeidet. Samarbeid med Frivilligheten, lag og foreninger vil være nødvendig fremover for å imøtekomme behovet for selvhjelp, tidlig innsats, hverdags- og livsmestring og forebygging. Kommunen har mange gode eksempler på godt samarbeid med frivillige, bl.a. på sykehjemmet. Erfaringene her viser at koordinering er viktig for å kunne ta ut et større potensiale. Helse og omsorg har i samarbeid med Frivillig Inderøy ansatt en prosjektleder som skal jobbe med frivillighet i det nye helsebygget. Prosjektet er planlagt varighet ut 2023.

Velferdsteknologi

Inderøy kommune har vært pilotkommune i flere digitaliseringsprosjekt innenfor helse og omsorg. Velferdsteknologi kan ha store gevinster og teknologien vil på sikt hjelpe oss i å nå målsettingen om at alle innbyggere skal kunne bo lengst mulig i eget hjem.

Medisindispensere benyttes i hjemmetjenesten, det er anskaffet pasientvarslingsanlegg på institusjon og omsorgssenter, GPS/digitalt natt tilsyn er tatt i bruk. Digitale løsninger skal skaleres ytterligere og vil kreve ressurser.

Helse og omsorg skal jobbe ytterligere med å ta ut kvalitative og kvantitative gevinster fra alle digitale løsninger som innføres. For at man, i enda større grad, skal lykkes er det nødvendig med tilstrekkelig med ressurser og kompetanse til å sikre teknisk support og oppfølging av systemer og utstyr i driften, herunder midler til drift og lisenser.

Rekrutteringsutfordringer i helse og omsorg

Helse og omsorg sektoren har i dag utfordringer med å rekruttere tilstrekkelig godt kvalifisert arbeidskraft. I løpet av de neste 10 årene vil 50 – 60 % av våre faste ansatte gå av med pensjon. Tjenestene opplever at de faglige oppgavene har økt i omfang og kompleksitet. Mangelen på høyskoleutdannet personell merkes ved at det er få søkere til sykepleier og vernepleierstillinger. Det er spesielt innenfor institusjon og omsorgssenter det er vanskelig å rekruttere høyskoleutdannet personell. Helse og omsorg vil, sammen med partene, intensivere arbeidet med å rekruttere personell ved satse på hele stillinger, fleksibilitet, aktive fagmiljøer og muligheter for kompetansebygging.

Heltidskultur

Heltidskultur har positive effekter for arbeidsgiver, arbeidstaker, arbeidsmiljø og brukere/innbyggere. Det gir økt kvalitet og økt effektivitet.

Helse og omsorg har som mål å:

- Øke gjennomsnittlig stillingsstørrelse
- Øke andel heltidsstillinger

Ledelse

Ledelse – fra noen sitt ansvar til alle sin hverdag Skal vi nå våre mål, er vi avhengig av godt lederskap på alle nivå og dette er derfor et satsingsområde i planperioden. En leder må få organisasjonen som helhet til å forstå målene og omsette de i praksis, altså fra noen sitt ansvar til alle sin hverdag. Det vil si å ha selvledende ledere og medarbeidere.

Ledelse er viktig for å sikre kontinuerlig forbedring og utvikling, samt bidra til bærekraftig og helsefremmende arbeidsmiljø. Høsten 2022 vil det prioriteres å få funksjonsbeskrivelser for alle ledernivå. Felles lederplattform for helse og omsorg gjøres gjeldende.

Oppsummering

Utfordringene for Inderøy kommune er knyttet både til et brukerperspektiv og et samfunnsøkonomisk perspektiv. En vurdering basert på begge disse perspektivene gir satsingsområder og tiltak som innebærer en dreining av helse- og omsorgstjenestene. Dreiningen innebærer tidligere innsats og større innsats for å begrense og forebygge sykdom, større innsats for samordning og koordinering av tjenestene og en større innsats for å nytte lokalmiljøets samlede omsorgsressurser. Dette er satsninger som både vil gi en bedre helse- og omsorgstjeneste for innbyggere og brukere der mestring får et hovedfokus, samtidig som trykket på deler av helse- og omsorgstjenestene vil bli redusert på sikt.

Plan, Landbruk og Kommunalteknikk (PLK)

Kort om sektoren

Vann og avløp

Vannforsyning

Over flere år har det vært utfordringer med vannkapasiteten i Inderøy kommunale vannverk øst for Skarnsundet. I løpet av 2021, og videre inn i 2022 er det gjort en rekke oppgraderinger ved Røflo vannbehandlingsanlegg for å kunne hente ut mer av den teoretiske kapasiteten ved anlegget. Arbeidet har avdekket flere flaskehalser enn en så for seg da en begynte, og det medfører at en per starten av mai 2022 enda ikke har fått hentet ut den planlagte effekten av oppgraderingene. Arbeidet fortsetter, og vi har fremdeles forventninger om å klare å nå målene en har satt seg.

Parallelt med oppgraderinger ved vannbehandlingsanlegget er det startet dialog med Steinkjer kommune for å kunne levere vann over kommunegrensene. Dette er gjensidig interessant for å sikre reservevannforsyning til innbyggerne, samt å bedre vannkapasiteten tilgjengelig ved Røra næringspark, et samarbeidsprosjekt mellom Steinkjer og Inderøy. Per nå er det mye utbygginger som gjenstår før en kan hente ut nevneverdig kapasitet mellom kommunene, men en tar sikte på å gjøre gjensidige forpliktelser om å legge til rette for transport av vann over kommunegrensene.

Tilsvarende prosess er tenkt startet med Verdal kommune. Samlet skal disse tiltakene kunne sikre vannforsyning til kommunen, både i det daglige, og som reservevannforsyning dersom hovedkilden av en eller annen grunn skulle bli slått ut.

På siden av dette fortsetter arbeidet med å fornye ledningsnett og å etablere et overvåkningsnett for lettere å kunne identifisere lekkasjer på nettet, og med det redusere behovet for å produsere vann som lekker ut i grunnen. Potensialet mellom antatt lekkasjetall, og et nivå som er økonomisk bærekraftig kan være i størrelsesorden 15%

Avløpsrensing

I forbindelse med etableringen av Røra næringspark kommer det næringsaktører som har store avløpsutslipp, og med det følger store krav til avløpsrensing. Dette er på nivå langt ut over det som har vært i Inderøy kommune fra før. Dette vil kreve bygging av et nytt, og relativt stort avløpsrenseanlegg i tilknytning til næringsparken. Dette vil representere teknologier og størrelser som kommunen ikke har vært borti før. Tilsvarende vil investeringskostnadene være vesentlig større enn det en normalt håndterer. Et slikt avløpsrenseanlegg vil være i 100-millionersklassen. Dette prosjektet vil kreve mye av sektoren i forhold til planlegging, utvikling og bygging av anlegget, før en starter opp daglig drift, som og vil være vesentlig mer intensiv enn de andre renseanleggene i kommunen. På siden av det rent tekniske vil det kreve mye administrasjon av de forskjellige interessentene i anlegget, og koordinering av behov, fremtidsplaner og de økonomiske forholdene. Det vil sannsynligvis være behov for å innføre et eget selvkostområde for Røra næringspark, og egne separate budsjett, regnskap og gebyr for området.

Samtidig som store endringer på Røra, er det behov for utvikling av de eksisterende avløpsrenseanleggene i kommunen. Det har kommet nye krav siden disse ble bygd, og en må forvente en stor mengde ombygginger og tilpasninger for å innfri disse kravene.

All denne nye aktiviteten innen vann og avløp krever mye av enhetens administrasjon, og det er et ubestridt behov for styrking av intern kapasitet og kompetanse for å ha mulighet til å følge opp og gjennomføre alt som ligger foran oss. Det har vist seg veldig vanskelig å rekruttere denne kompetansen, og nabokommunene forteller at de opplever det samme. Vi er i konkurranse med de andre kommunene, men og rådgiverselskapene som også sliter med å få tak i denne kompetansen. Per nå har enheten 3 stillinger utlyst da eksisterende prosjektleder for VA begynner i ny jobb over sommerferien. Prosjektkapasiteten innen VVA i kommunen har med det blitt redusert med tilnærmet 90%. Kommunen er helt avhengig av å klare å rekruttere og beholde VA-kompetanse på dette nivået, og aller helst må en klare å rekruttere god kompetanse. Lykkes en ikke her vil en i praksis kun ha kapasitet til daglig drift av eksisterende anlegg. Med bare 1 person igjen på administrativt nivå i enheten, blir en og særdeles sårbar for endringer i arbeidsforhold. Rekruttering av kompetanse vil være hovedutfordringen til enheten på kort sikt.

Enheten håndterer og alle kommunale veger, og behovet for kapasitet for å gjennomføre tiltak ut over daglig drift er den samme her. I tillegg er vegene, i motsetning til selvkostområdene, finansiert via det kommunale budsjettet. Da er og økonomisk kapasitet en problemstilling, og det har over tid vært en vesentlig underfinansiering av vegområdet både i forhold til anbefalt nivå, men og sammenlignet med kostragruppen. Inderøy ligger vesentlig under både nabokommuner, landssnitt og kostragruppe når det gjelder budsjettbevilgninger per meter veg. Dersom det ikke skjer vesentlige endringer i finansieringen av kommunene, og inderøy kommune, må en på et eller annet tidspunkt ta stilling til hvor mange veger kommunen skal ta på seg å drifte og vedlikeholde. Det er ingenting som tilsier at kostnadene per meter veg kommer til gå ned i tiden som kommer. Kravene fra innbyggerne

vil sannsynligvis også øke, og det er ikke mulig å holde igjen det økende etterslepet med de økonomiske rammevilkårene til Inderøy kommune.

Veg er ikke en lovpålagt tjeneste, og det er fullt og helt opp til kommunestyret å bestemme hvilke veger kommunen ønsker å drifte på vegne av allmennheten. Vegene som er offentlige skal i prinsippet være veger for allmennheten å bruke, og en bør ta stilling til hvilket nivå en skal legge seg på i Inderøy kommune. Hver krone som brukes på veg, er en krone som ikke kan brukes på lovpålagte oppgaver, eller andre satsninger i kommunen. I tillegg til å potensielt kunne klare å spare i drifta med å nedklassifisere veger, vil en og kunne redusere opparbeidet etterslep. Dette etterslepet er i praksis likt med en gjeld. Det er penger som skulle ha vært brukt på veg, og som må brukes for å ta igjen vedlikeholdsetterslepet. En reduksjon i mengden veger en skal drifte innenfor nåværende økonomiske rammer vil og kunne medføre et høyere vedlikeholdsnivå på de vegene en beholder, og selv om en ikke tar ut rene innsparingsgevinster gjennom nedklassifisering, så kan en hente gevinst gjennom kvalitet på vegnettet, og reduksjon av etterslepet (gjeld). Broene langs de kommunale vegene representerer og et stort etterslep, og behov for investeringer i årene som kommer.

Prosesser med veg er ofte lange, og arbeidet bør starte opp i god tid før en forventer å kunne hente ut gevinstene av omleggingen. Det er og behov for solid politisk oppslutning om prioriteringene for å klare å gjennomføre. Det er usannsynlig at oppsittere langs en veg vil synes det er positivt at de ikke lenger får gratis veghold fra kommunen.

Eiendom

Enhet eiendom forvalter alle kommunale bygg og eiendommer i kommunen. Blant disse blir det nå to nye store bygg ved ferdigstillingen av Inderøyheimen og Oppvekstsenter vest. Dette representerer en sjanse til å utvikle enheten og tjenestene til et nytt og mer moderne nivå. De nye byggene krever noe annet av byggedrifterne enn de gamle byggene gjorde, og det er viktig at en klarer å legge om drifta og øke kompetansen der det kreves for å klare overgangen på en god måte. Det er og lagt inn vesentlige innsparingskrav innen byggdrift som det er viktig at vi lykkes med. Alt dette samlet vil kunne innebære endringer for de som mottar tjenestene også, og det er viktig med god dialog og avklaringer på det som endres. En må ta høyde for at utførelsen av oppgaver spares inn på flere fronter, og at en ender opp med at ingen gjør den jobben noen forventer at blir gjort. Dette gjelder både for hvilke oppgaver som gjøres, og tjenestenivået/kvaliteten.

År for år er vedlikeholdsbudsjettet saldert, og en er nå på et nivå der en bare har til reparasjon og drift for å holde byggene i drift. Det er ikke rom for tilpasninger og utvikling, og vedlikeholdsetterslepet øker for hvert år. Riktignok representerer de to nybyggene en stor reduksjon i vedlikeholdsgjelda til kommunen, men med beskjedne vedlikeholdsbudsjett står man i fare for å opparbeide seg etterslep på de nye byggene fra dag en. Det vil være avgjørende for enheten å fokusere på kjerneoppgavene til enheten, og bruke ressursene på en best mulig måte for å redusere etterslepet mest mulig. Dette kan medføre harde prioriteringer som kan virke uhensiktsmessige for enkeltbrukere

En vesentlig del av enhetens forvaltningsoppgaver er kommunale boliger. Dette er boliger som tildeles innbyggere basert på vedtak gjort av forvaltningskontoret under sektor Helse og omsorg. I de nye byggene MOAS og inderøyheimen er det nå bygd 24+ 25 heldøgns omsorgsboliger som kommer som et tillegg til tilsvarende boliger kommunen har hatt på Næss i mange år. Ved oppstart av inderøyheimen ligger det an til at noen av de nye leilighetene vil bli stående ledige da det ikke er mange nok brukere i målgruppen for disse. Når leilighetene blir stående tomme, medfører det en

direkte inntektssvikt på driftsbudsjettet til Eiendom. Tilsvarende har det over år vært større vakansetall enn budsjettet, og en har hvert år mindreinntekter på de kommunale boligene, selv etter å ha redusert budsjettanslagene. Det er spesielt i Mosvik sentrum at det er en stor andel vakanser, og det er ingenting som tilsier at dette bildet vil endre seg i nærmeste framtid. Samtidig er det også for de kommunale boligene et stort vedlikeholdsetterslep, og med det en teoretisk gjeld på bygningsmassen. Kommunedirektøren ønsker å starte arbeidet med å se på den totale boligmassen, for å vurdere hvilke bygg, og hvor mange bygg kommunen skal sitte med ansvaret for på lengre sikt. Resultatet av dette arbeidet kan være at en avhender en del av boligene. På kort sikt vil en slik avhending medføre større inntektsbortfall enn det tilsvarende bortfallet av utgifter. Dette er en direkte følge av at en ikke bruker så mye på vedlikehold som en burde gjort. I praksis vil det medføre et behov for styrking av driftsrammene til enheten for å kompensere for det netto inntektsbortfallet. Samtidig reduseres vedlikeholdsetterslepet, og med det den teoretiske gjelda til kommunen. Selv om driftsbudsjettene må økes, vil totaløkonomien til kommunen på sikt blir bedre ved avhending av boliger det ikke er hensiktsmessig å fortsatt eie og drifte. Salgsinntektene ved slik avhending av kommunale boliger, spesielt i Mosvik sentrum, vil være veldig usikre. Det er ikke sikkert det er et marked for disse, og det vil da gjenspeile seg i salgssummene det er mulig å oppnå. Det må og være vilje til å ta stilling til om kommunen for eksempel skal eie Sentrumsbygget for å leie ut til lokalt næringsliv, eller om private kan være like gode eiere og utleiere.

Det kan og være at sentrale tomter på Straumen kommer opp i diskusjonen, og en må ta stilling til om arealene skal forbeholdes samme brukermasse, eller om det skal fristilles til generell boligutvikling.

Enhet PLM handterer en rekke forvaltningsoppgaver i kommunen, deriblant plan og bygningsloven, forurensningsloven, jordloven, vannforvaltning, miljøforvaltning, skog og landbruk. Det er en stadig økning i oppgaver som pålegges kommunen av staten, og det stiller økende krav til kompetanse og kapasitet ved enheten. Til dels står enheten foran lignende utfordringer som VVA med å rekruttere og beholde ønsket kompetanse og kapasitet. Samtidig er det særdeles vanskelig å finne enkeltpersoner som har mange nok fagområder i sin kompetanse. Ofte når det kommer nye oppgaver, så henges disse på en eksisterende person, og det kreves da en veldig bred kompetanse. Ofte kommer det og oppgaver og saker som ingen har i sin stilling, men som det forventes at skal løses. Det må forventes at ressursbehovet til enheten øker framover. Som et eksempel kan det vises til Gjerdrumutvalgets avklaringer av ansvar i forhold til rasforebygging. Der går utvalgsleder langt i å anbefale sterkt at kommunen skaffer seg egen intern kompetanse innen geoteknikk. Andre eksempler er krav om klima og miljøbudsjett, og egne ambisjoner om nivået på dette. Dette er oppgaver det ikke er avsatt ressurser til, og all tid som brukes her går ut over de opprinnelige oppgavene den ressursen skulle utføre. Ambisjonene må avstemmes med tilgjengelige ressurser og lovpålagte oppgaver.

Enheten har flere selvkostområder, og bare to av disse er fullfinansiert av gebyr. Områdene oppmåling og plan subsidieres av det kommunale budsjettet, og nivået på subsidieringen avhenger av aktiviteten innen området fra år til år. Stor aktivitet og mange saker vil gi gode inntekter. Subsidienivået må balanseres mot gebyrnivået, og hva kommunestyret ønsker å pålegge tiltakshaverne i kommunen.

Samlet for sektoren vil rekruttere og beholde være sentralt i tiden framover. Det er store oppgaver som skal løses for å bidra til utviklingen av kommunen, og en stadig økende mengde oppgaver som oversendes fra statlig hold. Vedlikeholdsetterslepet er stort både på veg og eiendom, og kommunen må ta stilling til hva midlene skal brukes på framover. Alle tall tilsier at rammene må reduseres, men det er ingen muligheter til ytterligere innsparing uten kutt i oppgaver og ansvarsområder. Skal en i tillegg klare å utvikle tjenestene og arbeide godt med helsefremmende arbeidsplass må det prioriteres hardt.